

๕๑๕.๓๔

๑๑๕๕

๕.๓

งานการศึกษานอกโรงเรียนที่คำ เนินงามโดยพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ปริญญาโท

ของ

อภินันท์ โพธิ์ทอง

21 ก.พ. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

ตุลาคม 2537

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

192709

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานี้อย่างรอบคอบแล้ว
เห็นควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปัญหาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รศ. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)
..... กรรมการ
(ผศ. จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)
..... กรรมการ
(ผศ. จิราภรณ์ บุญส่ง)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่ม
(รศ.ดร.เสาวนีย์ เลวลย์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปัญหานี้อย่างรอบคอบแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปัญหาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้เกิดขึ้นได้ ก็ด้วยความเมตตากรุณาของ รศ. สุวัฒน์ วัฒนวงศ์
ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ. จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
รศ.ดร. เสาวนีย์ เลวลย์ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
และคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอแจ้งการขอบพระคุณ พระคุณเจ้าทุกรูป ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการ
ตอบแบบสอบถาม อันเป็นผลให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้

ผู้วิจัยรู้สึก เป็นกตัญญูคุณเพื่อนร่วมรุ่นที่คอย เป็นกำลังใจ และห่วงหาอาทร ยังทำให้
ผู้วิจัยมุ่งไปข้างหน้าอย่างมั่นคงได้

สารัตถประโยชน์อันถึงมโนปริญญานิพนธ์นี้ ขอมอบ เป็นเครื่องบูชาคุณบิดามารดา
ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะคุณแม่ ที่สอนให้ผู้วิจัยรู้จัก ก.ไก่ เป็นคนแรก

อกนิษฐ์ โพธิ์ทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
✓	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	หลักการและแนวคิดของการจัดการศึกษาออกโรงเรียน	12
	บทบาทของกรมการศาสนาต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน	17
	พระสงฆ์กับงานการศึกษาออกโรงเรียน	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
	สมมติฐานการวิจัย	27
✓ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	29
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	การหาคุณภาพเครื่องมือ	34
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
	การวิเคราะห์ข้อมูล	34

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
การนำเสนอข้อมูล.....	36
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
5 บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	103
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	104
ขอบเขตของการวิจัย	104
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	104
เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล	105
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะทั่วไป	131
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย	131
บรรณานุกรม	132
ภาคผนวก	137
ประวัติย่อของผู้วิจัย	162

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
2	จำนวนของพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ	38
3	ความถี่และร้อยละของการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร	40
4	ความถี่และร้อยละของการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป	46
5	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	52
6	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	54
7	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการเพิ่มพูน ทักษะวิชาชีพ	56
8	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน ...	58
9	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	59
10	ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	61

11	ความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	63
12	ความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปโดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน ...	65
13	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดย ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามพรรษาที่บวช	66
14	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัด กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์ สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช	67
15	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้าน การให้ความรู้พื้นฐาน จำแนกตามพรรษาที่บวช	70
16	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป จำแนก ตามพรรษาที่บวช	71
17	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัด กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการ เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช	72

18	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามพระชาติที่บวช	74
19	เปรียบเทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวม และรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	75
20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการ จัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์ สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามวุฒิการศึกษา	76
21	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดย ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	78
22	เปรียบเทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดย ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	81
23	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัด กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชน ทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามวุฒิการศึกษา	82
24	การ เปรียบ เทียบความคิด เห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดย ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา	84

25	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดย ส่วนรวมและรายท่าน จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด	87
26	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัด กิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์ สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด	88
27	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดย ส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด	90
28	การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัด กิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชน ทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด	91
29	ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา ของโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการ ให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการ เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	93
30	ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา ของโรงเรียนของพระสงฆ์ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้ พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	96

31	ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ..	98
32	ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ..	100
33	ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการ ศึกษานอกโรงเรียน	102

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถานับพุทธศาสนาในอดีต วัดและพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยอย่างมากถึงกับถือได้ว่า เป็นศูนย์กลางของสังคมทีเดียว เพราะเป็นที่สำหรับพึ่งพิงเทคโนโลยีวัฒนธรรม ทำนุบำรุงงานฉลอง และงานรื่นเริงต่าง ๆ เป็นสถานสงเคราะห์คนยากจน และตลอดจนเป็นสถานศึกษา แต่ในปัจจุบันบทบาทเหล่านี้ลดลงไปบ้างโดยเฉพาะในสังคมเมือง ส่วนบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตนั้นนอกจากการเผยแพร่วัฒนธรรมแล้ว ยังมีบทบาทในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การสงเคราะห์เลี้ยงดู การรักษาผู้เจ็บป่วย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การแก้ปัญหาวีถีวนครรอบครัว การพัฒนาชุมชน และการให้การศึกษาระดับพื้นฐานแก่ลูกหลานชาวบ้าน (เอแบคพิพิธธนา. 2526 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Kalusner. 1926 : 26)

สถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในมการให้ความช่วยเหลือสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยในการกลมเกลียวจิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจนให้การบริการตามความจำเป็นความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาสังคมแก่สังคมไทยมาแล้วเป็นอย่างมาก แม้กระทั่งปัจจุบันความสำคัญดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ พระภิกษุสงฆ์กับวัดยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมต่อไป สถาบันพุทธศาสนาจึงอาววยประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมาก (นารัตน์ สุวรรณหอง. 2524 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Fox. 1958 : 2)

โยเนโอะ อิชิอิ (Yoneo Ishii. 1986 : 101) กล่าวว่า พระสงฆ์ไทยในอดีตถือได้ว่าเป็นผู้นำทางศาสนาทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม วัดานพระพุทธรศาสนายังเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนโดยมีพระสงฆ์

ท่าน้ำที่เป็นครูผู้สอน นอกจากที่พระสงฆ์ยังมีหน้าที่ให้บริการทางสังคมทั้งทางด้านวัตถุ และทางด้านจิตใจ เช่น การให้บริการคำแนะนำปรึกษา การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคบครัว ตลอดจนการประคับประคองธรรมของสมาชิกในชุมชน ท่าน้ำที่ใกล้ชิดกับปัญหาชีวิตทางสังคมในสังคมและการให้บริการทางด้านสุขอนามัยที่จำเป็นด้วย

พระมหาประยุทธิ์ ปยุตโต (2523 : 45 - 46) กล่าวว่า วัดเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อถือ การร่วมมือกัน เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านนี้ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความรู้สึกของประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ มากทุกอย่างเหนือกว่าประชาชนทั่วไป สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้าน เป็นเครื่องรักษาความเคารพนับถือให้ยั่งยืนมั่นคงยิ่งขึ้นปัจจัย 3 ประการที่เกิดฐานะของพระสงฆ์คือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และบำเพ็ญประโยชน์และความเปี่ยมไปด้วยสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้การศึกษ พระสงฆ์จะทำการอบรมสั่งสอนแนะนำให้ผู้อื่นดำรงชีวิตได้ด้วยดี ซึ่งอาจต้องอาศัยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมด้วย

ไพรัตน์ เกษะรินทร์ (2516 : 24) กล่าวว่า สถาบันศาสนาสำหรับสังคมไทย นับได้ว่าเป็นบริการที่สมบูรณ์อยู่มาก โดยเฉพาะในสมัยก่อน วัดนอกจากท่าน้ำที่ทางศาสนาแล้ว ยังท่าน้ำที่เป็นโรงเรียนของชุมชน พระท่านเป็นครูสอนอย่างดี เอาใจใส่เป็นพิเศษกว่าครูอาชีวศึกษาปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะพระท่านเป็นคนในหมู่บ้าน เกิดและโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น ใกล้กับโรงเรียน และมีความเข้าใจปัญหาของชุมชนได้ดี

✕ บทบาทของพระภิกษุที่เกี่ยข้องสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมของศาสนิกชน มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ทั้งปรากฏหลักฐานในรูปของคำสั่งสอนที่เป็นพุทธพจน์ หรือ เป็นข้อธรรมวิสัยในพระไตรปิฎก ตลอดจนเรื่องที่เป็นคำสอนและชาดก รวมทั้งจารึกและบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก สำหรับในประเทศไทยวัดนับเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งกลางในการสมาคมหรือการดำเนินชีวิตทางสังคม ซึ่งได้ให้บริการการสงเคราะห์ต่าง ๆ

ตามความจำเป็นและความต้องการของประชาชน จนอาจกล่าวได้ว่าชีวิตจิตใจและความเป็นอยู่ของคนไทยนั้นสัมพันธ์อยู่กับวัดอย่างแนบแน่น สำหรับพระภิกษุได้นี้เป็นผู้ที่ได้รับการเคารพยกย่องที่สุดในสังคมในฐานะ เป็นผู้ประพฤติธรรมโดยเคร่งครัด เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจริยธรรมทั่วไป และพระภิกษุก็ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการ เป็นผู้นำชุมชนทั้งในกิจการทางโลกและทางธรรม เช่น เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของประชาชน เป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง ประกอบพิธีกรรมให้ชาวบ้าน ตลอดจนเป็นครูสอนหนังสือมาตั้งแต่สมัยโบราณ (อริยา ลัมสุวณฺ. 2526 : 1)

ชาเลียง วุฒิจันทร์ (2526 : 38 - 40) กล่าวว่า งานของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ เพื่อความมั่นคงแห่งชาติไทยในสังคม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ การพัฒนาคุณภาพของพลเมือง การสงเคราะห์ประชาชน และการช่วยเหลืองานของทางราชการ

1. การพัฒนาคุณภาพของพลเมือง คือ

1.1 การให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรของชาติทุกระดับอายุ ให้ได้เข้ามาอยู่ในพระธรรมวินัย ศึกษาและปฏิบัติธรรมวินัย

1.2 การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนที่มาหาพญาวัดในทั้งธรรมสวนะและในงานทำบุญบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ตามประเพณีในงานเทศกาล การเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม การเขียนบทความเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ การเรียบเรียงหนังสือเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งปวง เช่น งานพระธรรมจาริก งานพระธรรมทูต งานตามโครงการอบรมประจำตำบล เป็นต้น

1.3 การจัดสอนศาสนาแก่เด็กและประชาชน โดยการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาต่าง ๆ การสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนและประชาชน การจัดตั้งสถานพุทธามกะ ผู้เยาว์ในวัดในหมู่บ้านตำบล การจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดตั้งห้องสมุดในวัด การจัดตั้งโรงมหรสพทางวิทยุภาพ การจัดตั้งและดำเนินการสำนักวิปัสสนา ซึ่งเป็นการชักนำเด็กและประชาชนให้ไปศึกษา

เล่าเรียนและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอันเป็นการวางพื้นฐานคุณภาพของพลเมืองต่อไป

1.4 การดำเนินกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาของวัดและของชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่สังคมไทย ได้เป็นหลักชัยในการส่งเสริมคุณภาพของพลเมืองของประเทศสืบต่อไปชั่วกาลนาน

2. ด้านการส่งเสริมประชาชน อันเป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ ได้แก่

2.1 การให้ความสะดวกในการบำเพ็ญการกุศลแก่ประชาชนเกี่ยวกับประเพณีในชีวิตและการดำรงชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การบวชนาค การแต่งงาน การทำบุญอายุ พิธีศพ และตามประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม ได้แก่ งานเทศกาลต่าง ๆ การทอดกฐิน ผ้าป่า งานสงกรานต์ งานขึ้นปีใหม่ งานประจำปีท้องถิ่นต่าง ๆ

2.2 การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาต่างท้องถิ่นที่มาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักแก่ผู้ที่มีรายได้น้อย เช่น ฆราวาสทุพพลภาพ การให้ที่ดินเช่าราคาถูกแก่บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัย

2.3 การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่วัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด จัดประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจกรรมบริการส่งเสริมประชาชนด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียน ห้องสมุด สถานพยาบาล หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ ประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

3. การช่วยเหลือทางราชการทั้งในด้านการปกครอง การส่งเสริมประชาชน การรักษาความปลอดภัยของชาติโดยทางด้านสังคมจิตวิทยา คือ

3.1 ช่วยในการอบรมชี้แจงราษฎรให้รู้จักผิดชอบชั่วดี การควรทำและควรเว้นความหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ การปฏิบัติตามคำแนะนำชักชวนของรัฐบาลหรือผู้ปกครองบ้านเมืองระดับต่าง ๆ

3.2 ช่วยกิจการบริหารตามปกติของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เช่น ช่วยสอนหนังสือ ช่วยเผยแพร่กิจการต่าง ๆ ของรัฐบาล ช่วยชักชวนประชาชนให้มาช่วยราชการหรือร่วมมือ ร่วมใจกับเจ้าหน้าที่ปกครองระดับต่าง ๆ

บทบาทของพระสงฆ์ในเชิงการศึกษานั้น พระสงฆ์ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เป็นเวลาช้านานแล้ว ซึ่งบทบาทในด้านนี้ดูจะเห็นไม่ยาก โดยแยก เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ (1) การเรียนรู้ของพระสงฆ์เอง และ (2) การที่พระสงฆ์ ช่วยชุมชนในด้านการศึกษา ไม่ว่าโดยตรงและโดยอ้อม (บรรพต วีระสัน และคนอื่น ๆ. 2523 : 40)

อัจฉรา กาญจนมัย (2523 : 140) กล่าวว่า เด็กไทยที่พ่อแม่ไปหาโรงเรียน ไม่มีเวลาดูแลลูก จะนำลูกไปฝากไว้กับพระ วัดจึงทำหน้าที่เป็นศูนย์เฝ้าระวังและโรงเรียน กินนอนไปในตัว เมื่อเด็กโตขึ้นพ่อแม่พาไปฝากไว้กับพระ เพื่อให้เรียนหนังสือ บางคนก็ บรรพชาเป็นสามเณรหัดเรียนหนังสือให้มีความรู้อ่านออกเขียนได้ เมื่ออายุครบอายุก็ได้รับการ อุปสมบทเป็นพระภิกษุและเข้าเรียนวิชาการขั้นสูงต่อไป จึงอาจจะเห็นได้ว่าเด็กชายไทยส่วนมาก ในอดีตอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ด้านจริยธรรมของสังคม เพราะความสัมพันธ์อันใกล้ชิด ระหว่างพระพุทธรูปศาสนากับประชาชนนั่นเอง

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาของวัดในอดีต เป็นการสอนที่ขึ้นอยู่กับที่ ผู้เรียนและผู้สอน ไม่มีการแบ่งชั้นเรียนอย่างชัดเจน การสอนขึ้นอยู่กับผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีหลักสูตรแน่นอนตายตัว จากการเรียนแบบนี้จะเห็นได้ว่าลักษณะการจัดการศึกษาในอดีต มีความคล้ายคลึงกับความหมายของ "การศึกษานอกระบบโรงเรียน" เป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง นายบรรจง ชูสกุลชาติ ในสมัยเป็นอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ให้ความหมาย เอาไว้ว่า "การศึกษานอกโรงเรียน คือ การศึกษาที่เป็นธรรมชาติเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทุกเพศทุกวัย และเกิดขึ้นได้กับทุกผู้ทุกคนที่มีความสนใจหรือมีความจำเป็นที่ปรารถนาจะแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ และมุ่งหมายที่จะเพิ่มคุณภาพชีวิต" (อุ้นตา เมตตา. 2523 : 11)

โดยหลักการแล้ว การจัดการศึกษาออกโรงเรียนนั้น รัฐพึงที่จะระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์โดยเห็นว่าการจัดการศึกษาออกโรงเรียนถือเป็นหน้าที่ต่อสังคมของประชากรทุกคน รวมทั้งองค์กรของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนองค์กรทางศาสนาประโยชน์ต่าง ๆ จึงได้เน้นให้มีการระดมสรรพกำลังโดยมีกรมการศึกษาออกโรงเรียน เป็นผู้ประสานงาน เพื่อจัดการศึกษาออกโรงเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนทั่วไปและศักยภาพของหน่วยงานที่ดำเนินการจัด

ในหลักการของการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนในปัจจุบัน รัฐนโยบายเร่งระดมสรรพกำลังและประสานงานในการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อจัดการศึกษาออกโรงเรียนระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งมีการสนับสนุนให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นรัฐจึงได้มีมาตรการหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน ท้องถิ่นภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรทางศาสนาหรือองค์กรสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อเป็นเครือข่ายและขยายผลออกไปยังท้องถิ่นและชุมชนต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความคิดเห็นและการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ในฐานะที่พระสงฆ์เคยมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามากมายแล้วในอดีต และในฐานะที่วัดเป็นองค์กรที่สำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม อีกทั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการศึกษา ที่มีอิทธิพลต่อความรู้โลกทัศน์วิถีชีวิตจิตใจของประชาชนที่ประชาชนมีความเคารพนับถือเชื่อมั่นศรัทธา ดังนั้นจึงมีปณิธานที่แน่วแน่ใจว่า พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครจะมีการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนประเภทใดบ้าง และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนเป็นอย่างไร ในปัจจุบันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาออกโรงเรียนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษากิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดขึ้นจริงของ พระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ของพระสงฆ์ จำแนกตามอายุพรรษา วุฒิการศึกษา และสถานที่ตั้งของวัด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในการพิจารณาคำ เสนอการ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของ พระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
2. เพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการคำ เสนอการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับสภาพของวัดต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาจากพระภิกษุสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน และอยู่ในวัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต มีวัดทั้งสิ้น 420 วัด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ที่ทำหน้าที่เลขานุการเจ้าอาวาสที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต มีวัดทั้งสิ้นจำนวน 420 วัด วัดละ 1 รูป รวมจำนวน 420 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นพระสงฆ์ ที่ทำหน้าที่เลขานุการเจ้าอาวาสอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 วัด วัดละ 1 รูป จำนวน 420 รูป

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 อายุพรรษา

- 1) 1 - 5 พรรษา
- 2) 6 - 10 พรรษา
- 3) 11 - 15 พรรษา
- 4) 16 พรรษาขึ้นไป

2.1.2 วุฒิการศึกษาสายสามัญ

- 1) ระดับประถมศึกษา
- 2) ระดับมัธยมศึกษา
- 3) ระดับอุดมศึกษา

2.1.3 สถานที่ตั้งของวัด

- 1) เขตเมืองชั้นใน
- 2) เขตเมืองชั้นกลาง
- 3) เขตเมืองชั้นนอก

2.2 ตัวแปรตาม ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน 3 ด้าน คือ

- 2.2.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน
- 2.2.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล
- 2.2.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกและแนวคิดต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์ ตลอดจนบุคคลและวัสดุสิ่งของ ซึ่งตามปกติแล้วความคิดเห็นจะ เกิดจากพื้นฐานข้อเท็จจริงและประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้โดยเครื่องมือที่สร้างขึ้น ในงานวิจัยนี้หมายถึงความรู้สึกและแนวคิดต่าง ๆ ของพระสงฆ์ต่อการจัดและการปฏิบัติงานการศึกษาออกโรงเรียน ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ

2. กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่พระสงฆ์จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป อันเป็นกิจกรรมและบริการที่พระสงฆ์เป็นผู้จัดขึ้นเองโดยตรง และที่พระสงฆ์ให้การสนับสนุนส่งเสริม กิจกรรมและบริการดังกล่าวจะ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน อันเป็นการสร้างเครื่องมือในการดำรงชีวิตของประชาชนให้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต ให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ เป็นพลเมืองดี สามารถประกอบอาชีพได้ และมีสุขภาพอนามัยดี เช่น การจัดการศึกษาพื้นฐานสายสามัญ การให้ความรู้ในการดำรงชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

2.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลอัน เป็นการส่งเสริมความสามารถของบุคคล โดยจัดบริการข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จจะสามารถศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ด้วยตนเอง เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุดประชาชนและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้สูงขึ้นยิ่งกว่าขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งทักษะการประกอบอาชีพ เช่น การจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้น การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เป็นต้น

3. วัด หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนาที่มีหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงแก่พระศาสนา และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 420 วัด

4. พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ในคณะสงฆ์ไทย ผู้บวชเรียนเป็นพระภิกษุและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา พำนักอยู่วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน

5. อายุพรรษา หมายถึง อายุที่ได้อุปสมบทอยู่ในพระพุทธศาสนา จำแนกเป็นสี่ระดับ คือ ตั้งแต่ 1 - 5 พรรษา, 6 - 10 พรรษา, 11 - 15 พรรษา และ 16 พรรษาขึ้นไป

6. วุฒิการศึกษา หมายถึง การได้รับการศึกษาทางด้านสายสามัญของพระสงฆ์ จำแนกเป็น ระดับประถมศึกษา คือ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7, ระดับมัธยมศึกษา คือ ม.ศ.3 หรือ ม.3 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ม.8 ม.ศ.5 และ ม.6 และระดับอุดมศึกษา คือ จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า และสำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

7. วัดจัดโดยตรง หมายถึง การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ของพระสงฆ์ที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ที่พระสงฆ์เป็นผู้จัดขึ้นโดยตรงทั้งกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม

8. วัดให้การสนับสนุนส่งเสริม หมายถึง การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป เป็นกิจกรรมและบริการที่มีหน่วยงานอื่นจัดขึ้น โดยมีพระสงฆ์เป็นเพียงผู้นำการสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เท่านั้น

9. สถานที่ตั้งของวัด หมายถึง สถานที่ที่วัดตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นนอก ตามข้อกำหนดในหลักเกณฑ์การแบ่งเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ของกองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร โดยมีเขตการปกครองของคณะสงฆ์ ตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นใน จำนวน 12 เขต ตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นกลาง 13 เขต และตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นนอก 7 เขต รวม 32 เขต รวมทั้งสิ้น 420 วัด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย เสนอ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดของการจัดการศึกษาออกโรงเรียน
2. บทบาทของกรมการศาสนาต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน
3. พระสงฆ์กับงานการศึกษาออกโรงเรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการและแนวคิดของการจัดการศึกษาออกโรงเรียน

ความหมายการศึกษาออกโรงเรียน

การศึกษาออกโรงเรียน มักเป็นการศึกษาที่ให้คำจำกัดความไว้อย่างหลวม ๆ เพื่อให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมในสังคมและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดทักษะอื่น ๆ นอกกรอบชั้นเรียนในโรงเรียน ภาคปกติ (วีระชัย มีชอบธรรม และสุภัทรา เพชรสุทธิ. 2520 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Paulston. 1971 : 2)

บรรจง ปุณณชาติ (2522 : 17) ให้ความหมายของการศึกษาออกโรงเรียนไว้ว่า การศึกษาออก (ระบบ) โรงเรียน คือ การศึกษาที่พยายามจะจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนซึ่งผดบังในระบบโรงเรียน หรือไม่มีโอกาสที่จะ เข้าในระบบโรงเรียน หรือไม่ได้รับความเสมอภาคในระบบการศึกษาในโรงเรียนให้มีโอกาสได้มีความเสมอภาคและให้สมหวังในการศึกษา เพื่อการดำรงชีวิตอยู่รอดปลอดภัยและดำรงชีวิตอยู่อย่าง เป็นสุขในสังคม

การศึกษาออกโรงเรียน มีความหมายกว้างครอบคลุมการฝึกอบรม การสอนนอก ระบบชั้นเรียนในโรงเรียนเกือบทั้งหมด เริ่มจากการเรียนรู้ของบุคคลแต่ละคนจากพ่อแม่

จากโรงเรียนตลอดไปจนถึงการสมัครเพื่อให้ประชาชนทั้งชาติได้รู้หนังสือและ เป็นการบริหาร ที่สนองความต้องการหลายอย่าง คือ

1. เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน
2. เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาจากระบบโรงเรียนแล้ว ได้มีโอกาสหาความรู้ และ ได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยเฉพาะสำหรับการที่จะไปประกอบอาชีพ
3. เพื่อช่วยผู้ที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน (ทวีป อภิลิทธิ์ 2523 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Sheffield and Diejomaoh. 1972 : 6)

อุณา เชคุณ (2523 : 16) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและ วัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษา เองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชากร ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาจะต้องจัดในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรมีคหุยน ประหยัด และ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนและชุมชน

การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการพัฒนาผสมผสานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอนและ ดูเหมือนว่าไม่สัมพันธ์กันเลย โดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่เป้าหมายนำไปการ (อุดม เขยกิจวงศ์. 2523 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Brembeck and Thompson. 1973 : 5)

การศึกษานอกกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้น นอกเหนือจากกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ กิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อสนอง ความต้องการด้านการเรียนรู้ ตามแต่กลุ่มและบุคคลสนใจ อาจจะเป็นกิจกรรมที่เสริมต่อ เนื่อง กับกิจกรรมการศึกษาในโรงเรียน หรือบางกรณีอาจจัดขึ้นเพื่อเป็นตัวเลือก หรือจัดขึ้นเพื่อ แทนการมานั่งเรียนในโรงเรียนก็ได้

สุนทร สุนันต์ชัย (2529 : 84) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง การศึกษาที่จัดนอกระบบโรงเรียน ไม่เน้นทฤษฎีแบบแผน มีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่า มุ่งสนองวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากกว่า การศึกษาในโรงเรียน มักจัดในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่จำกัดโดยเวลา และสถานที่จะใช้สถานที่ใดเวลาใด เพื่อให้การศึกษาได้ทำตามความสะดวกของผู้เรียน ไม่จำกัดโดยอายุของผู้เรียน จะมีอายุเท่าไรก็ได้ ดังเช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น การฝึกอบรมวิชาต่าง ๆ ระยะสั้น การเผยแพร่ด้วยสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่อมวลชน ฯลฯ และลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียนที่สำคัญก็คือ ไม่เป็นการบังคับผู้เรียนมาด้วยความสมัครใจของเขาเอง

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529 : 29) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education) เป็นกิจกรรมทางการศึกษาใด ๆ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ แต่จัดขึ้นนอกเหนือจากระบบโรงเรียนภาคปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมหลักก็ตาม โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้บริการต่อประชากรให้ได้รับการเรียนรู้ ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

ศุภร ศรีแสน (2530 : 3) ให้ความเห็นว่า การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษานอกโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีสัมมาอาชีพ และทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

การศึกษานอกโรงเรียน (Non-formal Education) ในความหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2535) ได้กล่าวไว้ใน หมวดที่ 2 ระบบการศึกษา ข้อ 2 ว่า "ระบบการศึกษาจะเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดตามแนวระบบโรงเรียนและการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต... การศึกษาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิต เป็นการศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งความรู้และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของบุคคลทั้งที่มีอยู่เอง และที่มนุษย์จงใจสร้างขึ้น เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้หรือเป็นบริการของการเรียนรู้"

จากแนวคิดและความหมายของการศึกษานอกโรงเรียนที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ใด ๆ ที่สถาบันหรือสังคมจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับ โดยจัดขึ้นนอกเหนือระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมที่ดีตลอดจนมีสัมมาอาชีพ โดยมีระยะเวลาที่สั้น มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและประหยัด มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

หลักและวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน มิใช่เป็นการจัดการศึกษาเพียงเพื่อให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่เป็นการให้บริการและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ ได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีเครื่องมือและรู้จักแสวงหาข้อมูลมาประกอบการคิดและตัดสินใจ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นสุขตามความแก่อัคภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่จะช่วยให้ประชาชนรู้จัก แสวงหาและ เลือกสรรสิ่งที่ดีงาม นำไปปรับปรุงความ เป็นอยู่ของตนเองและชุมชนให้ดีขึ้นด้วยตนเอง การศึกษานอกโรงเรียนจึงเป็นวิธีการให้การศึกษาคือต้องการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนพึ่งตนเอง ทั้งนี้เพราะความจริงแล้วการศึกษาไม่ใช่การให้ความรู้ ทักษะ หรือ การเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้เรียนให้เข้ากับแบบแผน ตามที่ครู อาจารย์ได้เล่าเรียนมาจากตำราวิชาการศึกษา จนถือเป็นหลักปฏิบัติทั่วไป เท่านั้น แท้จริงแล้วการศึกษาเป็น กระบวนการส่งเสริมการคิดค้นและแสวงหาทาง เลือกที่เหมาะสมแก่มนุษย์ ซึ่งทางเลือกนี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวการณ์ของสังคม สิ่งแวดล้อมและกาลสมัย (สุนทร สุนทรชัย.

หลักการจัดการศึกษาแก่โรงเรียนจึงตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ประชาชนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงการให้ต่อเนื่อง นับตั้งแต่การให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้รับความทราบข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและได้รับการฝึกทักษะและวิชาชีพที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ อันเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้สูงขึ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 3)

รูปแบบทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนที่สามารถสร้างการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนได้ 3 ประการ ได้แก่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2534 : 1 - 2)

1. การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสร้างเครื่องมือในการดำรงชีวิตของประชาชนมีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถทำความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม ทำความเข้าใจตนเองที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงชีวิตอยู่และสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้ต่อไปอีก ที่จะ เป็นเครื่องมือสำหรับการดำรงชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองดีสามารถประกอบอาชีพได้ มีสุขภาพอนามัยดี กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ การให้ความรู้ด้านการดำเนินชีวิต ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

2. การศึกษาเพื่อให้บริการข่าวสารข้อมูล การศึกษานอกโรงเรียนขั้นนี้เข้ามามีบทบาทที่จะส่งเสริมความสามารถของบุคคล โดยมีการจัดบริการข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องจนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีการพัฒนาแหล่งความรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ห้องสมุดประชาชน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

3. การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้สูงขึ้นยิ่งกว่าขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งทักษะการประกอบอาชีพ เช่น การจัดอบรมวิชาชีพระยะสั้น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และการจัดกลุ่มสนใจ เป็นต้น

บทบาทของกรมการศาสนาต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

กิจการพระพุทธศาสนาทางด้านการศึกษา

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ประชาชนชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนา ถึงร้อยละ 95 พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาไม่ว่ามีบทบาทในด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทยมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะคณะสงฆ์ไทย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีการดำเนินการกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา อันได้แก่ การดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม การดำเนินการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยองค์การ สมาคม ชมรมต่าง ๆ ช่วยดำเนินการโดยได้รับอุปถัมภ์จากกรมการศาสนา เป็นต้น

ในด้านการดำเนินการทางการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น ได้มีการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดการศึกษาด้านปริยัติธรรม
2. การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
3. การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
4. การให้ที่สร้างหรือตั้งโรงเรียนสาธิตสถานในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์
5. การจัดตั้งศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด
6. การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
7. การจัด เทศนาสั่งสอน
8. การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออก เผยแพร่
9. การสอนเจริญสมาธิภาวนา
10. งานพระธรรมทูตในประเทศ
11. งานพระธรรมทูตในต่างประเทศ

12. จัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
 13. งานส่งเสริมพระพุทธมามกษุเวยว
 14. การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์
- (กรมการศาสนา. 2534 : 136 - 177)

พระสงฆ์กับงานการศึกษาของโรงเรียน

ปรีชา ศรีสวัสดิ์ (2523 : 94) ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ทางด้านการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่สำคัญที่สุดของชาวบ้าน คือวัด ซึ่งการศึกษาดังกล่าว หมายถึง การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษานอกระบบ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของทุกอย่างในสังคม และชุมชน เช่น วัดในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดตั้งศูนย์เล็กเล็กขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือและให้การศึกษากับเด็ก สิ่งที่ได้ก็จะได้รับมากที่สุดก็คือ ความรู้และศีลธรรม จรรยา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากแก่เยาวชนไทยในปัจจุบัน

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2524 : 15 - 16) ได้กล่าวถึง ในการประชุมพระสังฆาธิการระดับอำเภอและเจ้าคณะจังหวัด ที่โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่า บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน มีดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน โดยเชิญชวนชาวบ้านที่ไม่รู้หนังสือรวมกลุ่มเรียนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้ สนับสนุนส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านรวมกลุ่มพูดคุยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในวัดพระหรือในเทศกาลอื่น ๆ กระตุ้นคนที่ยัง ป.6 ให้เรียนสูงขึ้น โดยเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแบบสามัญ จะเป็นการเรียนแบบตนเอง ทางไกล หรือแบบเข้าชั้นเรียนก็ได้

2. จัดกิจกรรมด้านอาชีพ โดยวัดจัดสถานที่ฝึกอาชีพเหมือนในอดีตกาลที่วัดเคยทำมาก่อน เช่น การแกะสลัก ช่างปั้น ฯลฯ อาชีพใหม่ก็สอนได้ เช่น คอมพิวเตอร์ จัดสอนวิชาชีพโดยชาวบ้านมาฝึกงานในวัดมีอาชีพก็จะได้อาชีพติดตัวไป

3. งานข่าวสารข้อมูล วัดทำได้หลายอย่าง เช่น จัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือในวัด จัดบรรยากาศในวัด เป็นศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต ดึงอดีตที่วัดเคยทำมาแล้ว วัดจะเป็นสถาบันที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของชุมชน

4. อบรมศีลธรรมให้กับประชาชนทั้งในวัดและนอกวัด เช่น เป็นเวทีบอกรับให้กับศูนย์การศึกษาเอกโรงเรียนเพื่อออกพบประชาชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ

ในปัจจุบันนี้ไม่ได้ว่า วัดและพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นองค์กรกึ่งในสังคม มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาเอกโรงเรียน ดังนี้คือ

กิริติ ศรีวิเชียร (2528 : 111 - 113) ได้กล่าวถึง สถาบันสงฆ์ที่มีบทบาทในการให้การศึกษามหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐที่สำคัญ ได้แก่

1. ให้การศึกษาทางพระพุทธศาสนาแก่พระสงฆ์ ชาวบ้าน ลูกหลานชาวบ้านรอบวัด
2. เป็นสถานี่เรียนวิชาสามัญของพระสงฆ์ผู้เสียโอกาสทางการศึกษาในระบบของรัฐ
3. ให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่พระสงฆ์
4. ให้การศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นลูกหลานของชาวบ้านที่อยู่รอบวัด
5. เป็นที่สอนและฝึกอาชีพที่จำเป็นแก่คนกลุ่มสาวในท้องถิ่น
6. เป็นแหล่งรวมศิลปวัตถุโบราณซึ่งประชาชนเข้าไปศึกษาค้นคว้า
7. เป็นที่ตั้งของห้องสมุด ซึ่งประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษาค้นคว้า
8. เป็นที่ตั้งของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ประวิทย์ จำปาทอง (2528 : 6 - 7) ได้เขียนเรื่องการจัดการศึกษาของพระครูโสภณธรรมโกวิท (บุญเหลือ ค้างคิ) เจ้าอาวาสวัดสระกระโจม ตำบลสระกระโจม อำเภอกอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้จัดตั้งและอุปถัมภ์ โรงเรียนสระกระโจมโสภณพิทยาสังฆสถาน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมระดับตำบล ทางวัดให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ท่านพระครูโสภณธรรมโกวิท เห็นว่า การพัฒนาวัดนั้นก่อนที่จะทำการต้องพัฒนาคนก่อน การจะพัฒนาคนได้ต้องเริ่มที่การให้การศึกษานานรับการศึกษาที่สามารถจัดให้เปล่าแก่นักเรียนได้นั้น เพราะท่านได้จัดตั้ง มูลนิธิวัดสระกระโจมศึกษา เพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนต่อไป

พัทธินันท์ นิราศภัย (2531 : 10) ได้เขียนถึงเรื่อง โรงเรียนวัดสอนเด็ก ก่อนเกณฑ์ กับคุณภาพชีวิตของเด็กอีสานวันนี้ว่า ในท้องถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกลในภาคอีสาน ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์ ศูนย์เด็กปฐมวัย หรือโรงเรียนสอนเด็กเล็ก เจ้าอาวาสวัด พระ อธิการวัด หรือเจ้าอธิการวัด ได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้น โดย มุ่งให้เด็กก่อนวัยเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารได้รับการพัฒนาสร้าง เสริมทักษะและลักษณะนิสัย เตรียมความพร้อมในการที่จะ เข้าเรียนระดับภาคบังคับต่อไป ผู้เขียนได้เห็นให้เห็นบทบาท ที่สำคัญของพระสงฆ์ ที่มีต่อสังคมว่าโดยปกติเรามองไม่เห็นพระ แต่เวลา เกิด บวช แต่งงาน และในขณะใกล้ตายหรือตาย เรามักจะเรียกหาพระ และนี่พระยังเป็นพี่เลี้ยงของเด็ก เล็กที่อยู่ใน ในถิ่นทุรกันดารยากไร้อีก นอกจากนี้ พัทธินันท์ นิราศภัย (2531 : 10) ยังได้เขียนเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน กับโครงการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดไว้ว่า การจัด การศึกษาของไทยที่ประสบความสำเร็จมาในอดีตอันยาวนานนั้น วัดและพระสงฆ์มีบทบาทมากที่สุด เพราะบ้านกับวัดเป็นของคู่กันมา และในวัดหลายแห่งในถิ่นทุรกันดาร แม้ปัจจุบันยังไม่มีโรงเรียน วัดและพระสงฆ์ก็ยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาอยู่ ผู้เขียนเห็นว่าโครงการจัดตั้งศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ได้สะท้อนให้เห็นบทบาทที่โดดเด่นของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ในด้าน การศึกษาและชี้ให้เห็นว่า ศาสนาไม่ได้ฝึกให้คนเฉื่อยชา หรือคอยฟังแต่สั่งคนฝ่ายเดียว แต่ยังมีส่วนร่วมและ เป็นตัวจักรที่สำคัญในการพัฒนาสังคมด้วย

แนวทางการจัดการศึกษาออกโรงเรียนของวัด

กล้า สมตระกูล (2524 : 42) กล่าวว่า วัดอาจมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียน ดังนี้

1. เป็นผู้ประสานงานในกิจกรรมทางการศึกษา เช่น กลุ่มสนใจ วิชาที่พระยั้งยืน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

2. เป็นผู้ชี้แนะถึงหน่วยราชการหรือเอกชนต่าง ๆ ที่ชาวบ้านอาจขอความช่วยเหลือ เพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่นได้

3. รวบรวมข้อมูลด้านการศึกษานอกโรงเรียนของชุมชน

4. ประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียน

5. เป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่ชุมชน โดยเฉพาะ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้อยู่ดีกินดี

6. เป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่วิทยากรใหม่ ๆ ที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่น

7. เป็นผู้นำในการศึกษาและพัฒนาชุมชน

8. ติดตามผลการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและสัมภาษณ์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และจากคณะสงฆ์ไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษา พอสรุปได้ว่า กิจกรรมของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ฉบับปัจจุบันมีดังต่อไปนี้ คือ

1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน กิจกรรมทางด้านการให้ความรู้พื้นฐานนั้น ในปัจจุบัน พระสงฆ์ได้ให้การดำเนินการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีการสอนหนังสือให้แก่ พระสงฆ์และประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ โดยทางคณะสงฆ์ทั่วประเทศทุกภาค คณะสงฆ์ได้ ดำเนินกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนดังกล่าว โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา และจากหน่วยงานภาคเอกชน มีการจัดหน่วยส่งเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ เพื่อให้เด็กและ เยาวชนได้รับการศึกษาเล่าเรียนด้วย

2. ทางด้านบริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์มีส่วนจัดกิจกรรม การเทศนาสั่งสอน การบรรยายธรรม การอบรมศีลธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน ในวันสำคัญทางศาสนาและ วันธรรมสวนะ หรือมีผู้มานิมนต์ไปบรรยายในโอกาสพิเศษต่าง ๆ มีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ เผยแพร่ประชาชน การดำเนินงานพระธรรมทูต มีการเผยแพร่พระธรรมคำสอนไปสู่ประชาชน

อย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพ มีการจัดห้องสมุดวัดเพื่อบริการแก่พระภิกษุสงฆ์ และประชาชน บริเวณรอบวัด และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวมีการสอดแทรก ความรู้ในการทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น

3. ด้านให้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ ในด้านนี้ ทางคณะสงฆ์ก็ได้มีการจัดฝึกอบรมวิชาที่พระยะสัน หรือจัดเป็นหน่วยฝึกฝนอบรม เกี่ยวกับวิชา อาชีพต่าง ๆ นอกจากนี้ ทางคณะสงฆ์ได้จัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ท.) โดยการสนับสนุนของมหาเถรสมาคม ซึ่งได้ตราระเบียบขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 โดยมี วัดอุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสร้างสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชน และมีวัดอุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อที่จะ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาท้องถิ่น ช่วยเหลือประชาชนในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้โดย ให้พระภิกษุสงฆ์เป็นแกนนำในการดำเนินการพัฒนาระหว่างประชาชนและหน่วยงานราชการ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2517 อารยภิกขุ (2517) ได้เสนอรายงานการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของพุทธศาสนากับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม อันได้แก่ การสร้างโรงเรียน การสร้างที่พัก การสร้างห้องสมุด การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ การให้การศึกษแก่ บรรพชิตและคฤหัสถ์ และเผยแผ่ธรรม

ปี พ.ศ. 2519 เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2519) ได้เสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม วัดอุประสงค์ของการวิจัยเรื่องนี้คือ ต้องการศึกษากิจกรรมที่พระสงฆ์เกี่ยวข้องอยู่ในส่วนในการพัฒนาสังคมหรือไม่ เพียงใด ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ช่วยสอนหนังสือมี ร้อยละ 62.64 และสอนได้เน้นให้ประชาชนเข้าใจ สัทธินและหน้าที่ ร้อยละ 56.78 นอกเหนือจากการสอนนี้ท่าน้ำที่ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและ

กิจกรรมอื่น ๆ อีก ร้อยละ 45.79 ในด้านการเผยแพร่ธรรมะ เพื่อพัฒนาจิตใจประชาชน พบว่า พระสงฆ์จาริกออกชนบท ร้อยละ 42.66 ใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ธรรมะ ร้อยละ 44.60 สอนให้เจริญกรรมฐาน ร้อยละ 29.92 ออกเยี่ยมประชาชนพัฒนาท้องถิ่น วัด และโรงเรียน ประมาณ ร้อยละ 17 และมีส่วนร่วมในวันสำคัญทางศาสนาว่า ร้อยละ 85 ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและพัฒนาทางจิตกว่า ร้อยละ 70 เยี่ยมประชาชนที่โรงพยาบาลและที่บ้าน เพียง ร้อยละ 25 ทั่วต่าง ๆ ส่งเคราะห์ประชาชนด้วยการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ถึง ร้อยละ 93.91 จัดสถานที่พักผ่อนภายในวัด ร้อยละ 60.39 รักษาพยาบาลผู้ป่วย ร้อยละ 59.56 และสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียน ร้อยละ 15.24 และยังพบว่า 3 ใน 4 ของพระสงฆ์เห็นด้วยในการที่จะพัฒนาบทบาทของตนเอง คิดว่ามีความพร้อมและความเชื่อมั่นจะทำได้ โดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและไม่มีความสงสัยว่า ร้อยละ 60

ในปี พ.ศ. 2521 เฉลิม อุทกฤษฎ์ (2521) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระภิกษุในงานการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุมีบทบาทในการพัฒนาวัด โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในวัดให้ดีขึ้นมากที่สุด มีบทบาทในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยการดำเนินการปรับปรุงการคมนาคมภายในหมู่บ้านให้มากที่สุด มีบทบาทในการบริการสังคม โดยการดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์การศึกษาให้แก่โรงเรียนมากที่สุด และมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและอบรมแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนมากที่สุด

บรรพต วีระชัย และคนอื่น ๆ (2523 : 1 - 53) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์ โดยศึกษาเฉพาะกรณีวัดในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ พระสงฆ์มีบทบาทส่งเสริมให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีบทบาทในการสอนงานอาชีพด้านฝีมือ เช่น การวาดแผนโบราณ ยาสมุนไพร ศิลปกรรม การก่อสร้าง เป็นต้น

2. ด้านสังคม บทบาทของพระสงฆ์ด้านนี้ คือ การอบรมจริยธรรม การลดการเสพยาเสพติด การอนุเคราะห์ผู้ยากไร้ การสงเคราะห์ผู้มีปัญหาทางใจ การอนุเคราะห์ผู้เดินทาง การช่วยเหลือกิจกรรมของประชาชน เช่น การทำวัดเก็บผัก ผลไม้ของผักดีลื้อที่อนุเคราะห์ให้เลี้ยง ให้ยืมเครื่องมือ เป็นต้น และยังมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย

3. ด้านการศึกษา พระสงฆ์มีบทบาทในด้านการศึกษาอยู่หลายประการ คือ การให้ความรู้แก่พระสงฆ์และประชาชนทั้งภายในและภายนอกวัด การสร้างโรงเรียนในวัด

4. ทางด้านการเมืองการปกครอง พระสงฆ์มีบทบาทโดยอ้อมทางการเมืองการปกครอง ในเชิงเหนี่ยวนำการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับธรรมะ

สุภา นวกรรมิก (2529) ได้เสนอผลงานวิจัยเรื่อง การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสำรวจกิจกรรมต่าง ๆ ของพระสงฆ์กระทำอยู่ในด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ทางวัดจัดมากที่สุด คือ จัดบรรยายธรรม ร้อยละ 84.5 เปิดสอนเปรียญธรรมแผนกธรรม ร้อยละ 73.8 จัดปฐกถาธรรม ร้อยละ 62.8 จัดอบรมประชาชนประจำตำบล ร้อยละ 57.9 ช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียน ร้อยละ 54.9 และจัดอบรมวิปัสสนากับฆราวาส ร้อยละ 45.1 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ทางวัดจัดน้อยที่สุด คือ การเปิดโรงเรียนผู้ใหญ่สามัญ ร้อยละ 1.5

2. พระภิกษุทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายหรือเป็นผู้ให้ความรู้ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างวัดกับหน่วยงานต่าง ๆ

3. กิจกรรมที่พระภิกษุทุกกลุ่มมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน คือ การอบรมวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ

4. วัดที่มีความแตกต่างกันด้านขนาด ประเภท รายได้ ที่ตั้งและการได้รับเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างจากกรมการศาสนาไม่มีกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้นไม่แตกต่างกัน คือ การ

เปิดสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญ การเปิดโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่นายสามัญ การสอนพระอภิธรรม การอบรมศีลธรรมให้แก่ไทย และการสอนธรรมศึกษาให้แก่ไทย

5. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน คือ ขาดทุนทรัพย์ บุคลากร การเรียนการสอน

6. การวิจัยพบว่า ในด้านความคิดเห็น พระภิกษุสามารถแนะแนวการเรียนต่อให้แก่ผู้เรียนได้จะเป็นการดึงดูดใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมากขึ้น

7. พระภิกษุที่มีอายุพรรษามากมีความคิดเห็นเรื่อง การขาดทุนทรัพย์บุคลากร และอุปสรรคว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับมากกว่าพระภิกษุที่มีพรรษาน้อย พระภิกษุที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ พระภิกษุที่มีการศึกษาสายปริยัติธรรมระดับสูง มีความคิดเห็นเรื่องนี้ว่า พระผู้ใหญ่ไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจ สถานที่ไม่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีพื้นฐานการศึกษาต่างกัน โดยเห็นว่าที่กล่าวมานี้เป็นปัญหามาก ส่วนพระภิกษุที่ศึกษาพระปริยัติธรรมระดับต้น เห็นว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับน้อย

8. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียนของพระภิกษุมีความแตกต่างกันด้านระยะ เวลาการอุปสมบทและระดับการศึกษา ทั้งสายสามัญและสายพระปริยัติธรรม ปรากฏว่า พระภิกษุที่มีอายุพรรษามากจะมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับงานการศึกษาเกือบทุกเรื่อง อยู่ในระดับมาก ส่วนพระภิกษุที่มีอายุพรรษาน้อยมีความเห็นด้วยในระดับน้อย พระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาสายสามัญระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นด้วยในเรื่องควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงานการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่พระสงฆ์สูงกว่าพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และพระภิกษุกลุ่มที่มีการศึกษาสายปริยัติธรรมในระดับสูง มีความเห็นด้วยในระดับสูงในเรื่องวัดที่ตั้งอยู่ในเมืองมีโอกาสที่จะพัฒนาด้านการศึกษามากกว่าวัดในเขตชนบท การศึกษานอกระบบโรงเรียนจำเป็นต้องทำควบคู่

ไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยงานของรัฐควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนช่วยเหลือในงานการศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาในวัดเป็นผลมาจากความคิดริเริ่มของพระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับสูง ส่วนพระภิกษุกลุ่มที่ศึกษาปริยัติธรรมระดับต้นเห็นค่ายในระดับน้อย

กนกนุช เล็กวิจิตร (2530) ได้เสนอผลการวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับบทบาทพระสงฆ์ต่อการศึกษานอกโรงเรียน
2. ปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการมีบทบาทต่อการศึกษานอกโรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการศึกษานอกโรงเรียนมากมีจำนวน ร้อยละ 30.41 และบทบาทน้อยจำนวน ร้อยละ 69.59 ส่วนเรื่องอายุและความเข้าใจในการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ไม่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ งานค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของพระสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน และการพัฒนาสังคมและชุมชน จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนและพัฒนาสังคมแตกต่างกันทางด้านอายุ อายุพรรษา ที่บวช วุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางสงฆ์ และที่ตั้งวัด งานวิจัยทางด้านการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมโดยให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และ เป็นผู้ริเริ่มคิดโครงการเอง ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมได้แก่ การประสานงาน การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นวิทยากร ประสานงานกับหน่วยงานที่จัด

ทางด้านปัญหาและอุปสรรค คือ ประชาชนไม่สนใจกิจกรรม ชาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการสนับสนุนจากหน่วยราชการ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียนเกี่ยวข้องกับอายุพรรษาของพระสงฆ์ ตำแหน่งที่พระสงฆ์ครองอยู่ระดับการศึกษา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวคือ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามาก มีตำแหน่งบริหารฝ่ายสงฆ์ มีการศึกษาสูงและมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน มีบทบาทต่อการศึกษานอกโรงเรียนมากกว่าพระสงฆ์ที่มีปัจจัยดังกล่าวน้อย ส่วนปัญหาการมีบทบาทของพระสงฆ์ต่อการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ ประชาชนไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม พระสงฆ์มีความรู้พื้นฐานทางการศึกษาน้อย ความบกพร่องในการประสานงานและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ ในส่วนข้อเสนอแนะ ได้แก่ การประชุม สัมมนา นโยบายการศึกษานอกโรงเรียนแก่พระสงฆ์ ขยายชั้นเรียนการศึกษาผู้ใหญ่แก่พระสงฆ์ จัดการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะ โครงการเคลื่อนที่มากขึ้น โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน

สมมุติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่างกัน
2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน
3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่างกัน
4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน

5. พระสงฆ์ที่พำนักอยู่วัดที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่างกัน
6. พระสงฆ์ที่พำนักอยู่วัดที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวัดเรื่องนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาจากประชากรพระ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา นอกโรงเรียน และพำนักอยู่ในวัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต รวม 420 วัด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต รวม 420 วัด

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากประชากรทั้งหมด นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ ที่พำนักอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต รวม 420 วัด

โดยในแต่ละวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จะกำหนดพระสงฆ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน จำนวน 1 รูปต่อวัด โดยกำหนดพระสงฆ์ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่เลขานุการเจ้าอาวาส ของแต่ละวัด ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทวัดและเขต

เขต	จำนวนวัด	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
<u>เขต เมืองชั้นใน</u>		
เขตพระนคร	21	21
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	10	10
เขตสัมพันธวงศ์	7	7
เขตบางรัก	5	5
เขตปทุมวัน	6	6
เขตดุสิต	16	16
เขตบางซื่อ	7	7
เขตพญาไท	5	5
เขตห้วยขวาง	4	4
เขตบางกอกใหญ่	13	13
เขตธนบุรี	25	25
เขตคลองสาน	8	8
<u>เขต เมืองชั้นกลาง</u>		
เขตบางเขน - จตุจักร	13	13
เขตดอนเมือง	7	7

ตาราง 1 (ต่อ)

เขต	จำนวนวัด	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
<u>เขต เมืองชั้นกลาง (ต่อ)</u>		
เขตยานนาวา - สาธร	12	12
เขตบางคอแหลม	10	10
เขตบางกะปิ	6	6
เขตลาดพร้าว - ปิงกู๋ม	10	10
เขตพระโขนง	8	8
เขตคลองเตย	5	5
เขตประเวศ	14	14
เขตบางกอกน้อย	29	29
เขตบางพลัด	25	25
เขตราษฎร์บูรณะ	9	9
เขตภาษีเจริญ	31	31
<u>เขต เมืองชั้นเอก</u>		
เขตบางขุนเทียน	14	14
เขตจอมทอง	19	19
เขตลาดกระบัง	12	12

ตาราง 1 (ต่อ)

เขต	จำนวนวัด	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต เมืองชั้นนอก (ต่อ)		
เขตมีนบุรี	15	15
เขตหนองจอก	15	15
เขตคลองสาม	31	31
เขตหนองแขม	8	8
รวม	420	420

เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของระบบโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ตามข้อมูลที่ได้ศึกษา

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่เข้ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่วัดถามพระสงฆ์เกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไป และการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ อายุ พรรษาที่บวช ภูมิลำเนา การศึกษาสายสามัญ และสถานที่ตั้งของวัด เป็นข้อความแบบ เลือกตอบตามข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการสำรวจการจัด และลักษณะการจัดกิจกรรม และบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 43 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5
เห็นด้วย	ให้คะแนน 4
ไม่แน่ใจหรือ เฉย ๆ	ให้คะแนน 3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1

ตอนที่ 4 เป็นรายละเอียด เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคกับข้อคิด เห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษานอกโรงเรียน 4 ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร. เสาวนีย์ เลวลีย์ ดร. เพ็ญแข ประจักษ์จันนิ์ ดร. กล้า สมตระกูล และ ดร. ทองปลิว ชมชื่น และพระสงฆ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน 2 รูป ได้แก่ ดร.พระมหา วิเชาว์ ปัทมาภิโร และ ดร. พระมหาศวัน สิริบุญไทย เพื่อพิจารณาปรับปรุงในเรื่องภาษา และความครอบคลุมของข้อความ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้แล้วไปทดลองใช้กับพระสงฆ์ ที่ไม่เข้ากลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 รูป

2. นำแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161) โดยอาศัยสูตร สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านความคิดเห็นที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร มีค่า เท่ากับ 0.84 และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อวัดในวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตจากกรรมการศาสนา ในการจัดเก็บข้อมูลจากวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงพระตามวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยทางไปรษณีย์ และเมื่อตอบแบบสอบถามแล้ว ส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยกำหนดระยะเวลา 3 เดือน ระหว่างวันที่ 15 กันยายน 2536 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2536 จากการส่งแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 420 วัด ได้รับแบบสอบถามคืน 275 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 253 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 60.24

การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำมาประมวลผลข้อมูล โดยที่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC +

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งสถิติออกเป็น 2 ส่วน คือ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สถิติที่ใช้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยที่ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach. 1970 : 161)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.1.1 ค่าร้อยละ

2.1.2 คะแนนเฉลี่ย (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2531 : 59)

2.1.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ส่วน สายยศ และอังคณา

สายยศ. 2531 : 64)

2.2 ใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 86)

2.3 ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2533 : 247)

2.4 เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้ว พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยที่ใช้ Newman Keuls Method (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2533 : 231)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง งานการศึกษาออกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอ เสนอการวิเคราะห์ผลการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

การนำเสนอข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
M แทน	ค่าเฉลี่ย
SD แทน	ค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐาน
t แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ t
F แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงแบบ F
SS แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS แทน	ค่าเฉลี่ยของกำลังสองของคะแนน
df แทน	ขั้นของความ เป็นอิสระ
* แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ของความคิดเห็น

ดังนี้

4.21 - 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41 - 4.20	เห็นด้วยมาก
2.61 - 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81 - 2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในภาาาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรและที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพส่วนตัว ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตาม อายุพรรษาที่บวช
 ทางการศึกษาสายสามัญ สถานที่ตั้งของวัด ผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนพระสงฆ์ ที่หาหน้าที่เลขานุการเจ้าอาวาสวัด ในเขตกรุงเทพมหานคร
 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 253 รูป จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 อายุ 20 - 45 ปี	183	72.33
1.2 อายุมากกว่า 45 ปี	70	27.67
รวม	253	100
2. พรรษาที่บวช		
2.1 1 - 5 พรรษา	46	18.18
2.2 6 - 10 พรรษา	62	24.56
2.3 11 - 15 พรรษา	45	17.78
2.4 16 พรรษาขึ้นไป	100	39.53
รวม	253	100

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 ระดับประถมศึกษา	66	26.09
3.2 ระดับมัธยมศึกษา	94	37.15
3.3 ระดับอุดมศึกษา	93	36.76
รวม	253	100
4. ที่ตั้งของวัด		
4.1 เขตเมืองชั้นใน	77	30.43
4.2 เขตเมืองชั้นกลาง	99	39.13
4.3 เขตเมืองชั้นนอก	77	30.43
รวม	253	100

จากตาราง 2 พระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 253 รูป จำแนกตามสถานภาพส่วนตัว ทางด้านอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษา และสถานที่ตั้งของวัด พบว่า พระสงฆ์มีอายุ 20 - 45 ปี จำนวนสูงสุดถึง 183 รูป คิดเป็น ร้อยละ 72.33 พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช 16 พรรษาขึ้นไป มีจำนวนสูงสุดถึง 100 รูป คิดเป็น ร้อยละ 39.53 พระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสูงสุด จำนวน 94 รูป คิดเป็น ร้อยละ 37.15 ส่วนพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ที่วัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองชั้นกลาง มีจำนวนสูงถึง 99 รูป คิดเป็น ร้อยละ 39.13

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์

ที่จัดไว้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดไว้กับประชาชนทั่วไป

ตาราง 3 การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดจัดไว้กับ
พระสงฆ์สามเณร

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดจัดไว้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดให้การสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
1. การจัดการศึกษาปวชิตรธรรม แผนกสามัญ	28 (11.07)	79 (31.22)	146 (57.71)
2. การจัดการศึกษาปวชิตรธรรม แผนกธรรม	191 (75.49)	41 (16.21)	21 (8.30)
3. การจัดการศึกษาปวชิตรธรรม แผนกบาลี	82 (32.41)	92 (36.36)	79 (31.23)
4. การจัดฝึกอบรมพระสังฆาธิการ และพระสังฆพัฒนานหลักสูตรต่างๆ	8 (3.16)	88 (34.78)	157 (62.06)
5. การจัดฝึกอบรมหลักสูตรพระนัก เผยแผ่ทางวิปัสสนาวิธี	40 (15.81)	75 (29.64)	138 (54.55)

ตาราง 3 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดจำนวนโดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดให้การสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
6. การจัดฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณร ตามโครงการส่งเสริมวิทย ฐานะครูพระปฏิบัติธรรมของพระ ธรรมทูต	10 (4.95)	90 (35.57)	153 (60.48)
7. การจัดโครงการอบรมสามเณร ภาคฤดูร้อน	72 (28.46)	83 (32.80)	98 (38.74)
8. การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์ สามเณรในวัด	185 (73.12)	34 (13.44)	34 (13.44)
9. การจัดอบรมจริยธรรมแก่พระ สงฆ์สามเณร	143 (56.52)	61 (24.11)	49 (19.37)
10. การจัดตั้งห้องสมุดในวัดสำหรับ พระสงฆ์สามเณร	101 (39.92)	54 (21.34)	98 (38.74)

ตาราง 3 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
11. การจัดสิ่งพิมพ์ด้านต่าง ๆ เผยแพร่แก่พระสงฆ์สามเณร	60 (23.72)	65 (25.69)	128 (50.59)
12. การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะถวาย แก่พระสงฆ์สามเณร	36 (14.23)	65 (25.69)	152 (60.08)
13. การจัดนิทรรศการเพื่อถวาย ความรู้แก่พระสงฆ์สามเณร ใน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญต่าง ๆ	90 (35.57)	77 (30.43)	86 (34.00)
14. การจัดฝึกอบรมถวายความรู้ แก่พระสงฆ์สามเณรด้านความ มั่นคงของชาติ	18 (7.11)	86 (34.00)	149 (58.89)

ตาราง 3 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
15. การจัด เผยแพร่ความรู้ด้าน สุขภาพอนามัยแก่พระสงฆ์ สามเณรในวัด	34 (13.44)	99 (39.13)	120 (47.43)
16. การจัด เผยแพร่ความรู้ด้าน ปัญหาสิ่งแวดล้อม แก่พระสงฆ์ สามเณร	49 (19.37)	96 (37.94)	108 (42.69)
17. การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการ แพทย์แผนโบราณแก่พระสงฆ์ สามเณรในวัด	5 (1.98)	59 (23.32)	189 (74.70)

ตาราง 3 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดจัดให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดให้การสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
18. การจัดแนะแนวอาชีพ ให้แก่ พระสงฆ์สามเณร เพื่อนำไป ประกอบอาชีพภายหลังลาสิกขา	9 (3.56)	50 (19.76)	194 (76.68)
19. การจัดฝึกอบรมการใช้สมุนไพร ในการรักษาโรคให้แก่พระสงฆ์ สามเณร	6 (2.37)	50 (19.76)	197 (77.87)

จากตาราง 3 พบว่า วัดส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 75.49 จัดการศึกษาปริญัติธรรมแพทย
ธรรมให้โดยตรง รองลงมาคือ การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 73.12)
และการจัดอบรมจริยธรรมแก่พระสงฆ์สามเณร (ร้อยละ 56.52) ตามลำดับ กิจกรรมและ
บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดจัดให้น้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการ
แพทย์แผนโบราณแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 1.98)

มีวัดเพียงร้อยละ 39.13 ที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด รองลงมาคือ การจัดเผยแพร่ความรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่พระสงฆ์สามเณร (ร้อยละ 37.94) และ การจัดการศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิต (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ วัดให้การสนับสนุนน้อยที่สุดในเรื่อง คือ เรื่อง การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 13.44)

กิจกรรมและบริการที่วัดส่วนใหญ่ไม่มีคือ การจัดฝึกอบรมการปฏิบัติธรรมในการรักษาโรค (ร้อยละ 77.87) รองลงมาคือ การจัดแนะแนววิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณร เพื่อนำไปประกอบอาชีพภายหลังลาสิกขา (ร้อยละ 76.68) และการจัดเผยแพร่ความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 74.70)

ตาราง 4 กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	จัดคำให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
1. การสอนประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้ หนังสือให้อ่านออกเขียนได้	4 (1.58)	69 (27.27)	180 (71.15)
2. การจัดตั้งศูนย์อบรม เด็กก่อน เกณฑ์ในวัด	20 (7.91)	65 (25.69)	168 (66.40)
3. การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์	44 (17.39)	47 (18.58)	162 (64.03)
4. การจัดอบรมธรรมศึกษาแก่เยาวชน ในภาคฤดูร้อน	47 (18.58)	83 (32.80)	123 (48.62)
5. การจัดดำเนินงานหน่วย ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแก่ผู้เยาว์ ในวัด	28 (11.07)	79 (31.23)	146 (57.70)

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าโดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
6. การให้คำแนะนำปรึกษาพัฒนา ชีวิตและสังคมให้กับประชาชน ทั่วไป	57 (22.53)	86 (34.00)	110 (43.47)
7. การแสดงพระธรรม เทศนาและ บรรยายธรรมตามสถานศึกษา ต่าง ๆ	109 (43.08)	97 (38.34)	47 (18.58)
8. การรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไป เลื่อนใสในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย	44 (17.39)	110 (43.48)	99 (39.13)
9. การจัดฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏ ฐานให้แก่นิสิตนักศึกษาและ ประชาชนทั่วไป	88 (34.78)	76 (30.04)	89 (35.18)
10. การจัดตั้งห้องสมุดในวัด เพื่อให้ บริการแก่ประชาชนทั่วไป	48 (19.97)	43 (24.90)	142 (56.13)

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
11. การจัดทำวัด เป็นศูนย์บริการ ข่าวสารข้อมูล โดยหอกระจาย ข่าวเพื่อให้บริการแก่ประชาชน ทั่วไป	41 (16.21)	52 (20.55)	160 (63.24)
12. การจัดอบรมเผยแพร่ธรรมะ ทางวิทยุกระจายเสียง	21 (8.30)	43 (17.00)	189 (74.70)
13. การจัดอบรมเผยแพร่ธรรมะ ทางวิทยุโทรทัศน์	6 (2.37)	38 (15.02)	209 (82.61)
14. การจัดนิทรรศการเพื่อให้บริการ ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ ประชาชนในวันสำคัญทาง พุทธศาสนา	109 (43.08)	58 (22.92)	86 (34.00)
15. การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออก เผยแพร่ให้แก่ประชาชนทั่วไป	30 (11.86)	63 (24.90)	160 (63.24)

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าการสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
16. จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น ขึ้นในวัด	4 (1.58)	33 (13.04)	216 (85.38)
17. การจัดแนะนำอาชีพใหม่ให้เพิ่ม พูนรายได้ให้แก่ประชาชนที่ สนใจ	5 (2.98)	29 (11.46)	219 (86.56)
18. การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการ แพทย์แผนโบราณ และการใช้ สมุนไพรในการรักษาโรคให้กับ ประชาชน	9 (3.56)	51 (20.16)	193 (76.28)
19. การจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพ ต่าง ๆ	3 (1.19)	28 (11.07)	222 (87.74)
20. การจัดฝึกอบรมและสาธิต วิชาชีพด้านศิลปหัตถกรรม ให้แก่ประชาชน	4 (1.59)	27 (10.67)	222 (87.74)

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	วัดค่าให้โดยตรง ความถี่ (ร้อยละ)	วัดค่าให้การสนับสนุน ส่งเสริม ความถี่ (ร้อยละ)	ไม่มี กิจกรรม/บริการ ความถี่ (ร้อยละ)
21. การฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพ ด้านเกษตรกรรมให้แก่ ประชาชน	- (-)	29 (11.46)	224 (88.54)
22. การจัดฝึกอบรมให้คำแนะนำแก่ ประชาชน ให้รู้จักใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์	13 (5.14)	84 (33.20)	156 (61.66)
23. การจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือนให้กับ ประชาชนที่สนใจ	2 (0.79)	28 (11.07)	223 (88.14)
24. ฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้าน ปศุสัตว์แก่ประชาชนที่สนใจ	- (-)	26 (10.28)	227 (89.72)

จากตาราง 4 พบว่า วัตถุประสงค์ถึง ร้อยละ 43.03 จัดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนา และบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ จัดนิทรรศการ เพื่อให้บริการความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา รองลงมาคือ การจัดฝึกอบรมวิปัสสนาให้แก่นิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 34.78) และการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและสังคมให้กับประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 22.53) ตามลำดับ กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียนที่จัดให้น้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้แก่ประชาชนที่สนใจ ส่วนที่ไม่มีการจัดเลยคือ ด้านการฝึกอบรมสาธิตวิชาชีพด้านเกษตรกรรมให้แก่ประชาชน และการจัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้แก่ประชาชน

มีวัดเพียง ร้อยละ 43.48 ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม การรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไป เลื่อนมาสนใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย รองลงมาคือการแสดงพระธรรมเทศนา และบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ (ร้อยละ 38.34) และการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและสังคมให้กับประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 34.00)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่วัดส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติ คือ การจัดฝึกอบรมและสาธิตวิชาชีพด้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้แก่ประชาชนที่สนใจ (ร้อยละ 89.72) รองลงมา คือ การฝึกอบรมสาธิตวิชาชีพด้านเกษตรกรรมให้แก่ประชาชน (ร้อยละ 88.54) และการจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน ให้กับประชาชนที่สนใจ (ร้อยละ 88.14)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา

นอกโรงเรียนรายด้านและโดยส่วนรวม

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ดังรายละเอียดจากตาราง 5 - 12

ตาราง 5 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>			
1.	ในสภาพปัจจุบันวัดและสถาบันสงฆ์ควรจัดการศึกษา ในระดับพื้นฐานให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น	4.46	0.82
2.	การจัดอบรมความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุขแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.43	0.75
3.	พระสงฆ์สามเณรที่มีความรู้ ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสถาบันสงฆ์ ในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณร	4.65	0.68
4.	การจัดอบรมความรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่พระสงฆ์สามเณร เป็น การส่งเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม	4.48	0.66
5.	พระสงฆ์สามเณรในวัดปัจจุบัน มีส่วนช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาชีวิต และปัญหาสังคมแก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกัน	4.21	0.78

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน	M	SD
6.	ในปัจจุบัน การอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่พระสงฆ์สามเณร ยังมีความจำเป็นดังดำเนินการอยู่	4.61	0.70
	รวม	4.47	0.54

จากตาราง 5 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์สามเณรที่มีความรู้ ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสถาบันสงฆ์ ในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณร และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้าย ในเรื่องพระสงฆ์สามเณร ในวัดปัจจุบันมีส่วนช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตและปัญหาสังคมแก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกันตามลำดับ

ตาราง 6 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>			
1.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรมีบทบาทสำคัญต่อการจัดศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลในวัด เพื่อให้บริการแก่พระสงฆ์สามเณร	4.34	0.71
2.	การจัดตั้งห้องสมุดในวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจ	4.60	0.62
3.	ในสภาพปัจจุบัน วัดควรให้มีศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล เพื่อให้บริการแก่พระสงฆ์สามเณร	4.36	0.71
4.	พระสังฆาธิการและพระฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ควรให้ความสนใจและสนับสนุน การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูลแก่พระสงฆ์สามเณร	4.56	0.65
5.	การจัดที่อ่านหนังสือในวัด เพื่อบริการแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ในการ เพิ่มพูนความรู้แก่พระสงฆ์สามเณร	4.56	0.64
6.	วัดและสถาบันสงฆ์มีหน้าที่จะต้องจัดบริการสิ่งพิมพ์และ เอกสารทางการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร	4.26	0.83
7.	การจัดนิทรรศการในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาแก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจ	4.46	0.66

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
8.	วัดและสถาบันสงฆ์ควรจัดให้มีการฝึกอบรมด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เพื่อประโยชน์ต่อการจัดบริการข่าวสารข้อมูลในวัด	4.30	0.73
	รวม	4.43	0.53

จากตาราง 6 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล โดยส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการจัดตั้งห้องสมุดในวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจ และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้ายในเรื่องวัดและสถาบันสงฆ์มีหน้าที่จะต้องจัดบริการสิ่งพิมพ์และ เอกสารต่าง ๆ ทางการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร ตามลำดับ

ตาราง 7 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อ การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการ เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
	<u>ด้านการ เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
1.	กรมการศึกษานอกโรงเรียนสมควรให้การสนับสนุนส่งเสริมวัดและสถาบันสงฆ์ ในการจัดสอนวิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด	3.85	1.08
2.	การจัดสอนวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์สามเณรจะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณร ที่จะมีอาชีพที่มั่นคงภายหลังลาสิกขา	4.19	0.90
3.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรประสานงานกับรัฐบาล ในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพในวัด ให้แก่พระสงฆ์สามเณรที่มีความสนใจ	4.05	0.99
4.	วิชาชีพที่จัดสอนในวัด ควรเป็นวิชาชีพที่นำไปใช้ได้ทันทีภายหลังลาสิกขา	3.95	1.02
5.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรประสานงานกับภาคเอกชนที่มีความชำนาญด้านวิชาชีพ เพื่อ เป็นวิทยากรในการฝึกฝนวิชาชีพแก่พระสงฆ์สามเณร	3.91	1.01
6.	กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศาสนา ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพแก่พระสงฆ์สามเณรมากยิ่งขึ้น	4.02	1.07
	รวม	4.00	0.89

จากตาราง 7 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ โดยส่วนรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากในเรื่องการจัดสอนวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณรที่มีอาชีพมั่นคงภายหลังลาสิกขา และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมาก ลำดับสุดท้าย คือ เรื่องการบริการการศึกษาของโรงเรียนสมควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมวัดและสถาบันสงฆ์ ในการจัดสอนวิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณรในวัดตามลำดับ

ตาราง 8 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
1.	ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.47	0.54
2.	ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	4.43	0.53
3.	ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	4.00	0.89
	รวม	4.30	0.54

จากตาราง 8 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วย ในระดับมากที่สุดในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ตามลำดับ

ตาราง 9 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>			
1.	พระสงฆ์มีบทบาทในการให้ความรู้พื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	4.47	0.72
2.	การจัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในสภาพสังคมปัจจุบัน	4.09	0.86
3.	การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะทำให้ผู้ศึกษาหาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี	4.45	0.67
4.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า	4.46	0.68
5.	วัดและสถาบันสงฆ์มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมโดยการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขขั้นมูลฐาน	4.12	0.75
6.	การเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบัน มีการดำเนินการอย่างกว้างขวางและทำให้เข้าถึงประชาชน	4.09	0.79
7.	การจัดสอนประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้หนังสือ ให้อ่านออกเขียนได้ นับเป็นการกระทำที่ส่วนหนึ่งของวัดและพระสงฆ์ด้วย	4.05	0.81

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน	M	SD
8.	บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน นอกจากสอนธรรมะแล้ว ยังควรช่วยแก้ปัญหาชีวิตและสังคมให้แก่ประชาชนด้วย	4.33	0.78
	รวม	4.26	0.54

จากตาราง 9 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในเรื่องพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการให้ความรู้พื้นฐาน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมาก ลำดับสุดท้ายเรื่องการจัดสอนประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้หนังสือ ให้อ่านออกเขียนได้ นับเป็นภาระหน้าที่ส่วนหนึ่งของวัดและพระสงฆ์ด้วย ตามลำดับ

ตาราง 10 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน	M	SD
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>			
1.	การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จะมีส่วนช่วย ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน	4.26	0.78
2.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรมีบทบาทสำคัญต่อการจัดศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลในวัด เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป	4.19	0.79
3.	ในสภาพสังคมปัจจุบัน วัดมีความ เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดให้เป็น ศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่สำคัญของสังคม	4.11	0.82
4.	การจัดตั้งห้องสมุดขึ้นในวัด จะ เป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ วัดและประชาชนที่สนใจทั่วไป	4.42	0.71
5.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรจัดสิ่งพิมพ์หนังสือธรรมะและความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อแจกจ่ายให้แก่ประชาชนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ	4.31	0.74
6.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรจัดฝึกอบรมด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลแก่พระสงฆ์ เพื่อให้ความรู้ไปพัฒนาการบริการด้านข่าวสารข้อมูลของวัดต่อไป	4.16	0.82
7.	ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์และสามเณรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล สมควรให้มีการพัฒนามากขึ้น	4.38	0.47

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน	M	SD
8.	พระสังฆาธิการระดับสูง และฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ สมควรให้การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลของวัดและสถาบันสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม	4.48	0.72
	รวม	4.29	0.62

จากตาราง 10 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลโดยรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดในเรื่องพระสังฆาธิการระดับสูงและฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ สมควรสนับสนุนเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลของวัดและสถาบันสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมาก ลำดับสุดท้ายในเรื่องในสภาพสังคมปัจจุบัน วัดมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดให้เป็นศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่สำคัญของสังคม ตามลำดับ

ตาราง 11 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน	M	SD
	<u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
1.	วัดและสถาบันสงฆ์ควรให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐ ในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนตามขีดความสามารถที่มีอยู่	4.02	0.89
2.	ในสภาพปัจจุบัน วัดและพระสงฆ์สมควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพพระยะล้นขึ้นในวัด	3.90	0.96
3.	วัดมีส่วนสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพพระยะล้น ในด้านสถานที่จัดสอน และเป็นวิทยากรดำเนินการจัดสอน	3.81	0.96
4.	องค์กรเอกชนในท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัด ในการจัดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน	4.12	0.90
5.	ภาครัฐบาลควรให้การสนับสนุนส่งเสริมวัดและสถาบันสงฆ์ ในการจัดสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชน	4.10	0.96
6.	พระสังฆาธิการระดับสูงและฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ควรให้การสนับสนุนส่งเสริม การจัดสอนวิชาชีพในวัดให้มากยิ่งขึ้น	4.02	1.00
	รวม	4.00	0.83

จากตาราง 11 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพโดยรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากในเรื่ององค์กรในท้องถิ่นของเอกชนควรถูกสนับสนุนช่วยเหลือ ในการจัดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากลำดับสุดท้ายในเรื่องวัดมีส่วนสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพพระภิกษุในด้านสถานที่จัดสอนและ เป็นวิทยากรดำเนินการจัดสอน ตามลำดับ

ตาราง 12 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน

ข้อที่	กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	M	SD
1.	ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.26	0.54
2.	ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	4.29	0.62
3.	ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	4.00	0.83
รวม		4.18	0.59

จากตาราง 12 พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมทุกด้านในระดับมาก เมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ในระดับมากที่สุด ในด้านการให้บริการข่าวสาร
ข้อมูลและด้านการให้ความรู้พื้นฐาน พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในด้านการ
เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการ
ทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรและที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ตาราง 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการ
 ทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนก
 ตามพรรษาที่บวช

การจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษาออกโรงเรียน	1 - 5 พรรษา N = 46		6-10 พรรษา N = 62		11-15 พรรษา N = 45		16 พรรษาขึ้นไป N = 100		รวม
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	
1.ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.54	0.47	4.43	0.47	4.70	0.32	4.37	0.66	4.51
2.ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	4.44	0.56	4.42	0.43	4.59	0.44	4.36	0.58	4.45
3.ด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	4.18	0.79	4.05	0.74	3.94	1.03	3.90	0.96	4.02
รวม	4.39	0.50	4.30	0.48	4.41	0.46	4.21	0.62	4.33

จากตาราง 13 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัด
 กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมอยู่
 ในระดับ มากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชระหว่าง 11-15 พรรษา มีความเห็นด้วยมาก

ที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช ระหว่าง 1-5 พรรษา 6-10 พรรษา และ 16 พรรษาขึ้นไปมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้ กับพระสงฆ์สามเณรมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความ คิดเห็น ดังแสดงใน ตาราง 14

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียนรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมและบริการ ด้านการ ให้ความรู้พื้นฐานมากที่สุด อันดับ 1 และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และมีความเห็น ด้วยมาก ในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	3	3.94	1.31	4.63*
ภายในกลุ่ม	249	70.63	0.28	
รวม	252	74.57		

ตาราง 14 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	3	1.67	0.57	2.04
ภายในกลุ่ม	249	68.02	0.27	
รวม	252	69.69		
ด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	3	2.74	0.91	1.15
ภายในกลุ่ม	249	198.50	0.80	
รวม	252	201.24		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	3	1.75	0.58	1.98
ภายในกลุ่ม	249	73.08	0.29	
รวม	252	74.83		

จากตาราง 14 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรโดยส่วนรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายค่าพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างทางความคิดเห็นดังกล่าว ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการ
ทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน
จำแนกตามพรรษาที่บวช

จำแนกตามพรรษาที่บวช		16 พรรษาขึ้นไป	6-10 พรรษา	1-5 พรรษา	11-15 พรรษา	
	M	4.37	4.43	4.54	4.71	
16 พรรษา						
ขึ้นไป	4.37	-	0.06	0.17*	0.34*	
6-10 พรรษา	4.43		-	0.11	0.28	
1-5 พรรษา	4.54			-	0.17	
11-15 พรรษา	4.71				-	

จากตาราง 15 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช ตั้งแต่ 1 - 5 พรรษา และพระสงฆ์
ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทาง
การศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน มากกว่า
พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป จำแนกตามพรรษาที่บวช

การจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษาออกโรงเรียน	1 - 5		6-10		11-15		16		รวม
	พรรษา		พรรษา		พรรษา		พรรษาขึ้นไป		
	N = 46		N = 62		N = 45		N = 100		
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	
1.ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.32	0.49	4.19	0.50	4.43	0.38	4.19	0.63	4.28
2.ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	4.42	0.54	4.27	0.57	4.45	0.47	4.17	0.71	4.33
3.ด้านการเพิ่มพูนทักษะ วิชาชีพ	3.95	0.95	4.06	0.67	4.02	0.87	3.97	0.85	4.00
รวม	4.23	0.57	4.17	0.53	4.30	0.47	4.11	0.67	4.20

จากตาราง 16 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยอันดับ 1

พระสงฆ์ที่มีพระภิกษุระหว่าง 1 - 5 พรรษา 6 - 10 พรรษา และ 16 พรรษาขึ้นไป มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น ดังแสดงใน ตาราง 17

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุด กับการจัดกิจกรรมและบริการทางด้านการศึกษาให้บริการข่าวสารข้อมูล อันดับ 1 และด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามพรรษาที่บวช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	3	2.31	0.77	2.70
ภายในกลุ่ม	249	71.01	0.29	
รวม	252	73.32		

ตาราง 17 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	3	3.54	1.18	3.17*
ภายในกลุ่ม	249	92.78	0.37	
รวม	252	96.32		
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	3	0.47	0.16	0.22
ภายในกลุ่ม	249	72.55	0.69	
รวม	252	173.02		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	3	1.34	0.45	1.30
ภายในกลุ่ม	249	85.19	0.34	
รวม	252	86.53		

จากตาราง 17 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างทางความคิดเห็น ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการเพิ่มทุนทักษะวิชาชีพ

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล จำแนกตามพรรษาที่บวช

จำแนกตามพรรษาที่บวช		16 พรรษาขึ้นไป	6-10 พรรษา	1-5 พรรษา	11-15 พรรษา	
	M	4.17	4.27	4.42	4.45	
16 พรรษา ขึ้นไป	4.17	-	0.10	0.25	0.28*	
6-10 พรรษา	4.27		-	0.15	0.18	
1-5 พรรษา	4.42			-	0.03	
11-15 พรรษา	4.45					

จากตาราง 18 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 16 พรรษา ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนผู้อื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

กิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน	ระดับประถมศึกษา N = 66		ระดับมัธยมศึกษา N = 94		ระดับอุดมศึกษา N = 93		รวม
	M	SD	M	SD	M	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.19	0.79	4.53	0.37	4.62	0.39	4.45
2. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล	4.17	0.71	4.47	0.42	4.57	0.39	4.40
3. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.70	1.01	4.02	0.87	4.18	0.78	3.97
รวม	4.02	0.71	4.34	0.47	4.46	0.39	4.27

จากตาราง 19 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น ดังแสดงในตาราง 20

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนรายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมและบริการทางด้าน การให้ความรู้พื้นฐานมากที่สุด อันดับ 1 และทางด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตาราง 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	7.42	3.71	13.8*
ภายในกลุ่ม	250	67.15	0.27	
รวม	252	74.57		

ตาราง 20 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	6.35	3.18	12.54*
ภายในกลุ่ม	250	63.34	0.25	
รวม	252	69.69		
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	9.18	4.59	5.97*
ภายในกลุ่ม	250	192.06	0.77	
รวม	252	201.24		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	2	7.57	3.78	14.06*
ภายในกลุ่ม	250	67.25	0.27	
รวม	252	74.82		

จากตาราง 20 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายชั้น พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา		ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
	M	4.19	4.53	4.62	
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>					
ระดับประถมศึกษา	4.19	-	0.34*	0.43*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.53		-	0.90	
ระดับอุดมศึกษา	4.62			---	

ตาราง 21 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การศึกษา		ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
	M	4.17	4.47	4.57	
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>					
ระดับประถมศึกษา	4.17	-	0.30*	0.40*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.47		-	0.10	
ระดับอุดมศึกษา	4.57			-	
		3.70	4.02	4.18	
<u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>					
ระดับประถมศึกษา	3.70	-	0.32*	0.48*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.02		-	0.16	
ระดับอุดมศึกษา	4.18			-	

ตาราง 21 (ต่อ)

พฤติกรรมศึกษา	M	ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
		4.02	4.34	4.46	
โดยผ่านรวม					
ระดับประถมศึกษา	4.02	-	0.32*	0.44*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.34		-	0.12	
ระดับอุดมศึกษา	4.46			-	

จากตาราง 21 พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและ
บริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยผ่านรวม พระสงฆ์ที่มี
พฤติกรรมศึกษาระดับมัธยมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วย
ต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมศึกษา
ระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และพบว่า พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วย ต่อการจัด
กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้
ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ มากกว่า
พระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทาง
การศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา

กิจกรรมและบริการทางการ ศึกษาออกโรงเรียน	ระดับประถมศึกษา N = 66		ระดับมัธยมศึกษา N = 94		ระดับอุดมศึกษา N = 93		รวม
	M	SD	M	SD	M	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	3.97	0.70	4.31	0.46	4.41	0.40	4.23
2. ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	4.06	0.83	4.28	0.54	4.46	0.44	4.27
3. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.64	1.01	4.04	0.72	4.20	0.70	3.96
รวม	3.89	0.76	4.21	0.49	4.36	0.44	4.15

จากตาราง 22 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัด
กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมและ
รายด้านอยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยมากที่สุด

อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รองลงมา ตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น ดังแสดงในตาราง 23

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รายงานพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากที่สุด อันดับ 1 และทางด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และเห็นด้วยมากในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมา ตามลำดับ

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	7.79	3.89	14.85*
ภายในกลุ่ม	250	65.53	0.26	
รวม	252	73.32		

ตาราง 23 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	6.24	3.12	8.66*
ภายในกลุ่ม	250	90.08	0.36	
รวม	252	96.32		
ด้านการ เพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	12.33	6.17	9.59*
ภายในกลุ่ม	250	160.69	0.64	
รวม	252	173.02		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	2	8.49	4.24	13.59*
ภายในกลุ่ม	250	78.04	0.31	
รวม	252	86.53		

จากตาราง 23 พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตาราง 24 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา		ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
	M	3.97	4.31	4.41	
<u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>					
ระดับประถมศึกษา	3.97	-	0.34*	0.44*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.31		-	0.10	
ระดับอุดมศึกษา	4.41			-	

ตาราง 24 (ต่อ)

ปฏิบัติการศึกษา		ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
	M	4.06	4.28	4.46	
<u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>					
ระดับประถมศึกษา	4.06	-	0.22*	0.40*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.28		-	0.18*	
ระดับอุดมศึกษา	4.46			-	
		3.64	4.04	4.20	
<u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>					
ระดับประถมศึกษา	3.64	-	0.40*	0.56*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.04		-	0.16	
ระดับอุดมศึกษา	4.20			-	

ตาราง 24 (ต่อ)

พฤติการศึกษา		ระดับ ประถมศึกษา	ระดับ มัธยมศึกษา	ระดับ อุดมศึกษา	
	M	3.89	4.21	4.36	
<u>โดยส่วนรวม</u>					
ระดับประถมศึกษา	3.89	-	0.32*	0.47*	
ระดับมัธยมศึกษา	4.21		-	0.15	
ระดับอุดมศึกษา	4.36			-	

จากตาราง 24 พบว่า พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และพบว่า พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ส่วนความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับอุดมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมการศึกษาระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 25 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทาง
การศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนก
ตามสถานที่ตั้งของวัด

กิจกรรมและบริการทางการ ศึกษานอกโรงเรียน	เขตเมือง ชั้นใน N = 77		เขตเมือง ชั้นกลาง N = 99		เขตเมือง ห้วยเขย N = 77		รวม
	M	SD	M	SD	M	SD	
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.49	0.52	4.53	0.44	4.38	0.67	4.47
2. ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	4.42	0.54	4.50	0.39	4.34	0.64	4.42
3. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.98	0.88	4.12	0.79	3.84	1.01	3.98
รวม	4.30	0.56	4.39	0.42	4.19	0.65	4.29

จากตาราง 25 พบว่า พระสงฆ์ที่มีที่พำนักอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความคิดเห็น
ต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดย
ส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นกลาง

มีความเห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นใน และเขตเมืองชั้นนอก มีความคิดเห็นคล้ายต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น ดังแสดงใน ตาราง 26

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร รายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในด้านการให้ความรู้พื้นฐานมากที่สุด อันดับ 1 และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตาราง 26 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	1.72
ภายในกลุ่ม	250	73.55	0.29	
รวม	252	74.57		

ตาราง 26 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.11	0.56	2.02
ภายในกลุ่ม	250	68.58	0.27	
รวม	252	69.69		
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.44	1.72	2.17
ภายในกลุ่ม	250	197.80	0.79	
รวม	252	201.24		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.68	0.84	2.87
ภายในกลุ่ม	250	73.14	0.29	
รวม	252	74.82		

จากตาราง 26 พบว่า พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ที่วัด ที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขต เมืองต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์ สามเณร ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ไม่พบความแตกต่างเช่นเดียวกัน

ตาราง 27 เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทาง
การศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมและรายด้าน จำแนก
ตามสถานที่ตั้งของวัด

กิจกรรมและบริการทางการ ศึกษานอกโรงเรียน	เขต เมือง ชั้นใน N = 77		เขต เมือง ชั้นกลาง N = 99		เขต เมือง ชั้นนอก N = 77		รวม
	M	SD	M	SD	M	SD	
1.ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน	4.33	0.50	4.28	0.51	4.15	0.60	4.25
2.ด้านการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล	4.30	0.63	4.38	0.50	4.17	0.72	4.28
3.ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ	3.98	0.86	4.05	0.81	3.93	1.81	3.99
รวม	4.20	0.60	4.24	0.52	4.05	0.65	4.17

จากตาราง 27 พบว่า พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวม
อยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นกลาง มีความเห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1
พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นใน และเขตเมืองชั้นนอก มีความเห็นด้วย

ต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รองลงมา ตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็น ดังแสดงในตาราง 28

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปรายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากที่สุด อันดับ 1 และด้านการให้ความรู้พื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ จำแนกตามสถานที่ตั้งของวัด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.41	0.71	2.45
ภายในกลุ่ม	250	71.90	0.29	
รวม	252	73.31		

ตาราง 28 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.89	0.95	2.50
ภายในกลุ่ม	250	94.43	0.38	
รวม	252	96.32		
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.65	0.33	0.47
ภายในกลุ่ม	250	172.37	0.69	
รวม	252	173.02		
โดยส่วนรวม				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.09	0.54	1.59
ภายในกลุ่ม	250	85.44		
รวม	252	86.53		

จากตาราง 28 พบว่า พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ที่วัด ที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ก็ไม่พบความแตกต่าง เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชน

ตาราง 29 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่ N =253	ร้อยละ
1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน		
1. ขาดงบประมาณและอุปกรณ์	38	15.02
2. ขาดบุคลากรที่จะดำเนินการ	28	11.07
3. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่าที่ควร	25	9.88
4. ขาดการประชาสัมพันธ์	18	7.11
5. ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	15	5.93
รวม	124	49.01

ตาราง 29 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่ N =253	ร้อยละ
2. ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล		
1. ขาดงบประมาณและอุปกรณ์	32	12.65
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการ	23	9.09
3. ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร	17	6.72
4. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี	13	5.14
รวม	85	33.60
3. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ		
1. ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน	31	12.25
2. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง	27	10.67
3. พระสงฆ์บางส่วนเห็นว่าการฝึกวิชาชีพขัดต่อ พระธรรมวินัย	20	7.91
4. ขาดอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินการ	16	6.32
5. สถานที่ไม่อำนวยในการจัดกิจกรรมและบริการ	15	5.93
รวม	109	43.08

จากตาราง 29 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ รายด้าน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน พระสงฆ์ประสบปัญหาและอุปสรรคเรื่อง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ในการดำเนินงานมากที่สุด ร้อยละ 15.02 รองลงมา คือ ขาดบุคลากรที่จัดดำเนินการ ร้อยละ 11.07 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเรื่อง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์มากที่สุด ถึงร้อยละ 12.65 รองลงมาคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการถึง ร้อยละ 9.09 และในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ พระสงฆ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ เรื่อง ขาดบุคลากรในการดำเนินการมากที่สุดถึง ร้อยละ 12.25 รองลงมา คือ เรื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงถึง ร้อยละ 10.67

ตาราง 30 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน
ของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการ
ข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่ N =253	ร้อยละ
1. <u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>		
1. ขาดบุคลากรในการดำเนินการ	31	12.25
2. ขาดงบประมาณและอุปกรณ์	23	9.09
3. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เท่าที่ควร	21	8.30
4. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี	12	4.74
รวม	87	34.39
2. <u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>		
1. ขาดงบประมาณในการดำเนินการและขาดอุปกรณ์	25	9.88
2. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง	22	8.70
3. ขาดบุคลากรในการดำเนินการ	20	7.91
4. ขาดการประสานงานที่ดี	11	4.35
รวม	78	30.83

ตาราง 30 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	ความถี่ N= 253	ร้อยละ
2. <u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
1. ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ในการดำเนินการ	32	12.65
2. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง	24	9.47
3. ขาดบุคลากรทางด้านวิชาชีพ	15	5.93
4. ประชาชนส่วนใหญ่มิอาชีพอยู่แล้ว	11	4.35
	82	32.40

จากตาราง 30 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน พระสงฆ์พบปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดในเรื่อง ขาดบุคลากรในการดำเนินการถึง ร้อยละ 12.25 รองลงมา คือ เรื่อง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ ร้อยละ 9.09 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์พบปัญหาและอุปสรรค เรื่อง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ในการดำเนินการมากที่สุดถึง ร้อยละ 9.88 รองลงมา คือ เรื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ร้อยละ 8.70 และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ พระสงฆ์พบปัญหาและอุปสรรค เรื่อง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ในการดำเนินการมากที่สุดถึง ร้อยละ 12.65 รองลงมา คือ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่าที่ควรถึง ร้อยละ 9.47

ตาราง 31 ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดขึ้นกับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ N=253	ร้อยละ
1. <u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>		
1. ควรสนับสนุนการศึกษาของสงฆ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม	62	24.51
2. ควรให้มีการสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญขึ้นอีก	21	8.30
3. ควรสนับสนุนด้านงบประมาณก่อนอื่น	17	6.72
รวม	100	39.53
2. <u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>		
1. ต้องอบรมพระสงฆ์สามเณรในเรื่องข่าวสารข้อมูล	21	8.30
2. ต้องสนับสนุนด้านอุปกรณ์	18	7.12
3. ต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี	11	4.35
รวม	50	19.76

ตาราง 31 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ N=253	ร้อยละ
3. <u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ</u>		
1. ควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์สามเณรเรียนวิชาชีพได้	19	7.51
2. ต้องสนับสนุนด้านบุคลากร	16	6.32
3. ต้องประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและมองเห็นประโยชน์	9	3.56
รวม	44	17.39

จากตาราง 31 ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน พระสงฆ์ มีข้อเสนอแนะ เรื่อง ควรสนับสนุนการศึกษาของสงฆ์ให้มากขึ้นกว่าเดิมมากที่สุดถึง ร้อยละ 24.51 รองลงมา คือ ควรให้มีการสอนโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญขึ้นอีก ร้อยละ 8.30 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์มีข้อเสนอแนะ เรื่อง ต้องอบรมพระสงฆ์สามเณรในเรื่องข่าวสารข้อมูลก่อนมากที่สุดถึง ร้อยละ 8.30 รองลงมา คือ ต้องสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ร้อยละ 7.12 และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ พระสงฆ์มีข้อเสนอแนะ เรื่อง ควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์สามเณร เรียนวิชาชีพได้มากที่สุดถึง ร้อยละ 7.51 รองลงมา คือ ต้องสนับสนุนด้านบุคลากร ร้อยละ 6.32

ตาราง 32 ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออก
โรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าว
สารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อ เสนอแนะ	ความถี่ N=253	ร้อยละ
1. <u>ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน</u>		
1. ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญ	12	4.74
2. ควรสนับสนุนด้านงบประมาณก่อนอื่น	11	4.35
รวม	23	9.09
2. <u>ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล</u>		
1. ต้องจัดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการ	20	7.91
2. ต้องมีการฝึกอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้ด้านบริการ ข่าวสารข้อมูล	9	3.56
รวม	29	11.46

ตาราง 32 (ต่อ)

ข้อ เสนอแนะ	ความถี่ N=253	ร้อยละ
3. <u>ด้านการเพิ่มพูนทักษะ</u>		
1. ต้องฝึกให้พระสงฆ์มีความรู้ด้านวิชาชีพก่อน	13	5.14
2. ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ว่า วิชาชีพนำไปกิจของสงฆ์	10	3.95
รวม	23	9.09

จากตาราง 32 ข้อ เสนอแนะของพระสงฆ์ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทั้ง 3 ด้าน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์มีข้อ เสนอแนะ เรื่องต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญมากที่สุดถึง ร้อยละ 4.74 รองลงมา คือ ควรสนับสนุนด้านงบประมาณก่อนอื่น ร้อยละ 4.35 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์มีข้อ เสนอแนะ เรื่อง ต้องสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินการมากที่สุดถึง ร้อยละ 7.91 รองลงมา คือ "้องมีการฝึกอบรมพระสงฆ์ให้มีความรู้ด้านข่าวสารข้อมูล ร้อยละ 3.56 และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ พระสงฆ์มีข้อ เสนอแนะ เรื่อง ต้องฝึกให้พระสงฆ์มีความรู้ด้านวิชาชีพก่อนมากที่สุดถึง ร้อยละ 5.14 รองลงมา คือ ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ว่า วิชาชีพนำไปกิจของสงฆ์ ร้อยละ 3.95

ตาราง 33 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียน

ข้อคิดเห็นอื่น ๆ	ความถี่ N=253	ร้อยละ
1. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน	62	24.51
2. ควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรในทุก ๆ ด้าน ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	50	19.76
รวม	112	44.27

ตาราง 33 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทุกด้าน พระสงฆ์มีความคิดเห็นเรื่อง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนจึงจะสัมฤทธิ์ผลมากที่สุดถึง ร้อยละ 24.51 รองลงมาคือ ควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ในทุก ๆ ด้าน ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 19.76

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หลักการของการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในปัจจุบัน รัฐมีนโยบายระดมสรรพกำลังและประสานงานในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีมาตรการสนับสนุนให้ท้องถิ่นและชุมชน เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรสาธารณประโยชน์ และองค์กรทางศาสนา อันได้แก่วัดและพระสงฆ์ในฐานะที่เคยมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามากมายในอดีต พระสงฆ์จัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษา ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยตรงมากมายก็ตาม งานวิจัยนี้มีความสนใจว่า พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร มีการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน และมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าและ เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษากิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดขึ้นจริงของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป
3. เพื่อ เปรียบ เทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในการนำไปพัฒนาและดำเนินการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ในการนำไปปรับปรุงและดำเนินการแก้ไข เกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ให้สอดคล้องกับสภาพของวัดต่อไป

✱ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ศึกษาจากประชากรพระที่ทาหนำที่เลขานุการเจ้าอาวาสวัด ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และอยู่ในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขต มีวัดทั้งสิ้น 420 วัด

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดในเขต กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2535 จำนวน 32 เขตมีวัดทั้งสิ้น 420 วัด

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นพระสงฆ์ที่อยู่ในวัดทั้ง 32 เขตการปกครองของคณะสงฆ์ วัดละ 1 รูป รวม 420 วัด จำนวน 420 รูป

สมมติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ที่มีพระชนมายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่าง กัน

2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน

3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่างกัน

4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน

5. พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขต เมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร แตกต่างกัน

6. พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขต เมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกัน

* เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่วัดจัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่วัดจัดให้กับประชาชนทั่วไป และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของพระสงฆ์ เกี่ยวกับอายุ พรรษาที่บวช วุฒิการศึกษา ที่ตั้งของวัด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
นอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยแบ่ง
เป็นที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน 6 ข้อ ด้านการให้บริการข่าวสาร
ข้อมูล 8 ข้อ และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ 6 ข้อ รวม 20 ข้อ และที่จัดให้กับประชาชน
ทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน จำนวน 8 ข้อ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล 8 ข้อ
และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ 6 ข้อ รวม 22 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ในการจัดกิจกรรม
และบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน และวิธีการแก้ไข ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร 3 ด้าน
และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป 3 ด้าน

✕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ขอหนังสือ
รับรองถึงอธิบดีกรมการศาสนา เพื่อรับรองการจัดเก็บข้อมูลจากเจ้าอาวาสวัดในเขตการ
ปกครองขอความอนุเคราะห์ให้พระสงฆ์ในวัดตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามถึงวัด
กลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์ ระหว่างเดือน กันยายน - เดือนธันวาคม 2536 เพื่อให้
พระสงฆ์ตอบแบบสอบถามและส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนและ เป็น
แบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60.24 ของ
แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

✕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+
ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาค่าสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพภาพส่วนตัว ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรม และบริการทางการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ ลักษณะการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ของวัด โดยใช้ค่า ความถี่และร้อยละ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน จำแนกตาม พรรษาที่บวช ระดับการศึกษา สถานที่ตั้งของวัด โดยใช้การทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวน ใช้ค่า F-test ตามจำนวนกลุ่มตัวแปรอิสระ และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย เป็นรายคู่โดยวิธี นิวแมนคูลส์ (Newman Kuels Method)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนของพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร
 - 1.1 การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับ พระสงฆ์สามเณร ทั้ง 3 ด้าน วัดส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 75.49 จัดการศึกษาปรีดีธรรมแผนก ธรรมาให้โดยตรง รองลงมา คือ การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 73.12) และการจัดอบรมจริยธรรมแก่พระสงฆ์สามเณร (ร้อยละ 56.52) ตามลำดับ กิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนที่วัดจัดให้ น้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 1.98)

มีวัดเพียงร้อยละ 39.13 ที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด รองลงมาคือการจัดเผยแพร่ความรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม แก่พระสงฆ์สามเณร (ร้อยละ 37.94) และการจัดการศึกษาปริยัติธรรมแทนบาลี (ร้อยละ 36.36) ตามลำดับ วัดให้การสนับสนุนน้อยที่สุดในเรื่อง การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 13.44)

กิจกรรมและบริการที่วัดส่วนใหญ่ไม่มี คือ การจัดฝึกอบรมการร่ายยาสมุนไพรในการรักษาโรค (ร้อยละ 77.87) รองลงมาคือ การจัดอบรมวิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณร เพื่อเข้าไปประกอบอาชีพภายหลังลาสิกขา (ร้อยละ 76.68) และการจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด (ร้อยละ 74.70) ตามลำดับ

1.2 การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนของพระสงฆ์ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทั้ง 3 ด้าน มีวัดส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ 43.08 จัดให้มีการแสดงพระธรรม เทศนาและบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ และจัดนิทรรศการให้ความรู้ประชาชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา รองลงมาคือ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพสอนให้แก่นิสิตนักศึกษาและประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 34.78) และการให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตและสังคมให้กับประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 22.53) ตามลำดับ กิจกรรมและบริการที่จัดให้น้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมด้านวิชาชีพอุตสาหกรรมแบบครัวเรือนให้กับประชาชนที่สนใจ (ร้อยละ 0.79) ส่วนที่ไม่มีการจัดเลย คือ การฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านเกษตรกรรมให้แก่ประชาชน และการฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านแปรรูปกรรมแก่ประชาชนที่สนใจ

มีวัดเพียง ร้อยละ 43.48 ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการทรงผ้าห่มแก่ประชาชนทั่วไป เลื่อนมาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รองลงมาคือ การแสดงพระธรรมเทศนาและบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ (ร้อยละ 38.34) และการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและสังคมให้กับประชาชนทั่วไป (ร้อยละ 34.00)

กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่วัดส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ การจัดฝึกอบรมสาธิตวิชาชีพด้านแผนภูมิการเกษตรแก่ประชาชนที่สนใจ (ร้อยละ 89.72) รองลงมาคือ การฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านเกษตรกรรมให้แก่ประชาชน (ร้อยละ 88.54) และการจัดฝึกอบรมวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้แก่ประชาชนที่สนใจ (ร้อยละ 88.14)

2. ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน

2.1 ที่จำคำกับพระสงฆ์สามเณร

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จำคำกับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้ความรู้พื้นฐานโดยส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องพระสงฆ์สามเณรที่มีความรู้ความมีบทบาทในการช่วยเหลือสถาบันสงฆ์ในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณร ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้าย คือ เรื่อง พระสงฆ์สามเณรในวัดปัจจุบัน มีส่วนช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาชีวิต และสังคม แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกัน

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จำคำกับพระสงฆ์สามเณร ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลโดยส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องการจัดตั้งห้องสมุดในวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจ ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้าย คือ เรื่องวัดและสถาบันสงฆ์มีหน้าที่จะต้องจัดบริการสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ทางการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จำคำกับพระสงฆ์สามเณร ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยมากในเรื่องการจำลองวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณรที่จะมีอาชีพมั่นคง ภายหลังลาสิกขาส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดท้ายคือ เรื่องกรมการศึกษานอกโรงเรียน สมควรให้การสนับสนุนส่งเสริมวัดและสถานสงฆ์ ในการจำลองวิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าพระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมากในการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

2.2 ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าพระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลและด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ส่วนด้านที่พระสงฆ์เห็นด้วยในระดับมาก คือ ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐานโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เรื่องที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด คือ เรื่องพระสงฆ์ควรมีบทบาทในด้านการให้ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดท้าย คือ เรื่องการจำลองประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้หนังสือให้อ่านออกเขียนได้ นับเป็นการหน้าที่ส่วนหนึ่งของวัดและพระสงฆ์ด้วย

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลโดยส่วนรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องพระสงฆ์ควรสวดมนต์และฝ่ายปกครองคณะสงฆ์สมควรสนับสนุนเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลของวัดและพระ

สงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ส่วนเชื้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดท้ายคือ เรื่องในสภาพสังคม ปัจจุบันวัดมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดให้เป็นศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่สำคัญของสังคม

พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปในด้าน การเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากข้อพบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยมากในเรื่อง องค์การในท้องถิ่นของเอกชนสมควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัดในการจัดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน ส่วนเชื้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดท้ายคือ เรื่องวัดมีส่วนสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพพระยะสั้น ในด้านสถานที่และ เป็นวิทยากรดำเนินการจัดสอน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา ออกโรงเรียน จำแนกตามตัวแปร

3.1 พรรษาที่บวช

3.1.1 พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครมีความเห็นด้วย ต่อการจัดกิจกรรม
และบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชระหว่าง 11 - 15 พรรษา เห็นด้วยมากที่สุด
อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชระหว่าง 1 - 5 พรรษา 6 - 10 พรรษา และ 16 พรรษา
ขึ้นไป มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับ
พระสงฆ์สามเณร รองลงมาตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วย
กับการจัดกิจกรรมและบริการด้านการให้ความรู้พื้นฐาน อันดับ 1 และด้านการให้บริการข่าว
สารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่าง
ของความคิดเห็นปรากฏว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรม
และบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 1 - 15 พรรษา และ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา 16 พรรษาขึ้นไป และไม่พบความแตกต่างทางความคิดเห็นดังกล่าว ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

3.1.2 พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาระหว่าง 11 - 15 พรรษา เห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชระหว่าง 1 - 5 พรรษา, 6 - 10 พรรษาและ 16 พรรษาขึ้นไป มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช 16 พรรษาขึ้นไป และไม่พบความแตกต่างทางความคิดเห็นในด้านการให้ความรู้พื้นฐานและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

3.2 วัดการศึกษา

3.2.1 พระสงฆ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา เห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ ที่จัดให้กับพระสงฆ์

สามเณร รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิด เห็นพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกด้าน โดยที่พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยทั้งโดยส่วนรวมและรายด้านมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา

3.2.2 พระสงฆ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน

มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระชา

ชนทั่วไป โดยส่วนรวม อยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดอันดับ 1 พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษามีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระชาชนทั่วไป

รองลงมาตามลำดับ ผลการทดสอบความแตกต่างของความคิด เห็นพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับพระชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ทุกด้านโดยพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยโดยส่วนรวมและรายด้าน มากกว่าพระสงฆ์ ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา และยังพบว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

3.3 สถานที่ตั้งของวัด

3.3.1 พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พำนักอยู่ในวัดที่มีสถานที่ตั้งของวัดต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดในเขตเมืองชั้นกลาง มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนมากที่สุด อันดับ 1 และพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองชั้นนอก มีความเห็นด้วยรองลงมาตามลำดับ จากผลของการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นพบว่า พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพระสงฆ์มีความเห็นด้วยในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และด้านข่าวสารข้อมูล มากที่สุด และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพรองลงมาตามลำดับ แต่ไม่พบความแตกต่างเช่นเดียวกัน

3.3.2 พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พำนักอยู่ในวัดที่มีสถานที่ตั้งของวัดต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวม อยู่ในระดับมาก โดยพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นกลางมีความเห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในเขตเมืองชั้นใน และเขตเมืองชั้นนอก มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป รองลงมาตามลำดับ จากผลการทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นปรากฏว่า พระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองต่างกันมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากที่สุด และด้านการให้ความรู้พื้นฐาน และพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมาก ในด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ แต่ไม่พบความแตกต่างเช่นเดียวกัน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา

นอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรและจัดให้กับประชาชนทั่วไป ปัญหาสองอันดับแรก คือ ขาดงบประมาณและอุปกรณ์กับขาดบุคลากรที่จะดำเนินการ ส่วนข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนข้อคิดเห็นอื่นของพระสงฆ์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน และควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรในทุก ๆ ด้าน ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

อภิปรายผล

1. การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ในเขต

กรุงเทพมหานคร

1.1 การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดจัดให้กับพระสงฆ์

สามเณร ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และ
ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดในกรุงเทพมหานคร จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรโดยตรงมากที่สุด คือ การจัดการศึกษาปริยัติธรรมแผนกธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร คือ การศาสนศึกษา อันหมายถึง การศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอันควรแก่สมณะ เนื่องจากวัดเป็นองค์กรที่สำคัญทางศาสนา ที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์สามเณรและคฤหัสถ์ อันเป็นหน้าที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ ตามนัย มาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2519 : 69) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร

พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการศึกษา คือ ช่วยสอนหนังสือ และช่วยสอนในโรงเรียน
 ปฏิบัติธรรมมากที่สุด ส่วนกิจกรรมและบริการ ที่วัดในกรุงเทพมหานคร จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร
 โดยตรงน้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณให้แก่พระสงฆ์สามเณร
 ในวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การศึกษาอบรมด้านการแพทย์นั้น เป็นลักษณะการฝึกอบรมวิชาชีพ
 อย่างหนึ่ง ทางวัดอาจไม่เห็นด้วยที่จะจัดสอนวิชาชีพแบบคลุกคลีกันแก่พระสงฆ์สามเณร อันมี
 วัตถุประสงค์ของสมณะ ซึ่งบรรพต วิระสัย บุญลือ วันทาพนธ์ และ อร วิระสัย (2523 :
 29) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์กับสังคมไทย ในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
 และการปกครอง ในกรุงเทพมหานครและละแวกใกล้เคียง พบว่า พระสงฆ์ที่ได้อบรมธรรมะอยู่
 หลายองค์ไม่เห็นด้วยกับการที่สำนักสงฆ์บางแห่ง จัดให้มีโรงเรียนแบบชาวโลก เช่น สอน
 วิชาชีพต่าง ๆ แก่สามเณร

กิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนที่วัดในกรุงเทพมหานคร ให้การ
 สนับสนุนส่งเสริมมากที่สุด คือการจัดเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด
 ทั้งนี้เป็นเพราะ การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจด้านปัญหาสุขภาพอนามัย เป็น
 ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ เองในอันที่จะช่วยให้พระสงฆ์สามเณรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
 อันเป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้ความรู้พื้นฐานการดำรงชีวิตอย่างหนึ่ง
 ทำให้พระสงฆ์สามเณรดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ส่วนกิจกรรมและบริการที่วัดให้การ
 สนับสนุนส่งเสริมน้อยที่สุด คือ การจัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด ทั้งนี้เป็นเพราะ
 ทางวัดในเขตกรุงเทพมหานครได้จัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรโดยตรงมากที่สุดอยู่แล้ว
 กิจกรรมและบริการที่วัดในกรุงเทพมหานครไม่ได้จัด คือ การจัดฝึกอบรมการใช้สมุนไพร
 ในการรักษาโรคให้แก่พระสงฆ์สามเณร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวัดขาดวิทยากรในด้านนี้
 ประกอบกับปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์สมัยใหม่เจริญก้าวหน้ามาก อาจเป็นเหตุให้ผู้
 มีผู้สนใจศึกษาด้านการใช้สมุนไพรน้อย พระสงฆ์เองก็อาจไม่ได้สนใจที่จะศึกษาด้านนี้มากนัก
 จึงทำให้ไม่มีกิจกรรมนี้ในวัดในกรุงเทพมหานคร

1.2 การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่วัดในกรุงเทพมหานครจัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยตรงมากที่สุด คือ การแสดงพระธรรม เทศนาและการบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ และการจัดนิทรรศการ เพื่อให้บริการความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระศาสนา มีภาระหน้าที่หลักในการเผยแผ่คำสอนแก่พุทธศาสนิกชน ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ดังที่พระราชวรมุนี (ประยูร ปยุตโต 2513 : 69) กล่าวว่าในบทบาทของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบันว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติ เพื่อสืบทอดพระศาสนา ให้การศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา และให้การส่งเสริมประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 212) ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมของพระภิกษุสงฆ์ในกิจกรรมทางการศึกษาที่ทางวัดจัดขึ้น ทางด้านการบรรยายธรรมมากที่สุด และ เฉลิม อดุกฤษณ์ (2521 : 32 - 33) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของพระภิกษุในงานพัฒนาชุมชนพบว่า ในเรื่องการศึกษา พระภิกษุมีบทบาทมากที่สุดได้แก่ การอบรมศีลธรรมแก่ประชาชน ส่วนกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่วัดจัดให้กับประชาชน โดยตรงน้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้กับประชาชนที่สนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในกรุงเทพมหานครมีแหล่งฝึกอบรมด้านวิชาชีพอยู่เป็นจำนวนมาก และกิจการโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นขนาดกลางและขนาดใหญ่ วัดจึงไม่ได้จัดกิจกรรมด้านนี้ให้กับประชาชน อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 90 - 91) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในเขตปริมณฑล ชัยภูมิ พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาออกโรงเรียน ในลักษณะการให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดการศึกษาออกโรงเรียนให้แก่ประชาชน ด้านการฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม

กิจกรรมและบริการที่วัดในกรุงเทพมหานครให้การสนับสนุนส่งเสริมมากที่สุด คือ การพระราชทานให้ประชาชนทั่วไป เลื่อนมาสู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะ การเมืองการปกครองนั้น มีอยู่ในทุกสังคม เช่นเดียวกับศาสนา ดังนั้นความเกี่ยวข้องกับการเมืองกับศาสนาจึงมีขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นสังคมเมืองที่มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านทั้งการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ประชาชนจึงมองเห็นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีกิจกรรมการพระราชทานให้ประชาชนทั่วไป เลื่อนมาสู่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และสนับสนุนกิจกรรมนี้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำเเลียง วุฒิจันทร์ (2525 : 38 - 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า งานของพระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ ในสังคมไทยปัจจุบันมี 3 ประเภท คือ การพัฒนาคุณภาพของพลเมือง การส่งเสริมประชาชน และการช่วยเหลืองานของทางราชการ ในการช่วยเหลืองานของทางราชการนั้น ได้แก่ด้านการปกครอง ด้านการส่งเสริมประชาชน การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ด้านสังคมจิตวิทยาและกิจการอื่นเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ กิจกรรมและบริการที่วัดให้การสนับสนุนส่งเสริมน้อยที่สุด คือ การอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านปศุสัตว์แก่ประชาชนที่สนใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานที่หรือแหล่งจัดสอนวิชาชีพด้านปศุสัตว์ ในกรุงเทพมหานคร ทั้งของรัฐและเอกชนมีอยู่จำนวนมากแล้ว เช่น โรงเรียนช่างศิลป์ วิทยาเขตเพาะช่าง และมหาวิทยาลัยศิลปากร ดังนั้นวัดในกรุงเทพมหานคร จึงไม่ได้สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมด้านนี้มากนัก

กิจกรรมและบริการที่วัดในเขตกรุงเทพมหานครไม่ได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกอบรมสาธิตวิชาชีพปศุสัตว์ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านเกษตรกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ กิจกรรมดังกล่าวทางวัดอาจไม่มีสถานที่ เพียงพอจะดำเนินการ และขาดเงินทุนงบประมาณและหรืออาจเป็นเพราะ เห็นว่า มีหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก

2. ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา

นอกโรงเรียน

2.1 ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา

นอกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร โดยส่วนรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์เห็นว่างานด้านการศึกษา นั้น เป็นภาระหน้าที่อันหนึ่งของพระสงฆ์สามเณร ที่จะจัดบริการให้แก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกัน และเพื่อความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาของพระสงฆ์เอง โดยส่วนรวม

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุด ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาให้กับพระสงฆ์สามเณรในวัดนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของวัดที่จะต้องดำเนินการ บรรพชา วิริยะ บุปผาลือ ภัททยานต์ และ อร วิริยะ (2523 : 44) กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ในเชิงการศึกษาว่า แยกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ ประการแรก ได้แก่ การเรียนรู้ของพระสงฆ์เอง ประการที่ 2 ได้แก่ การที่พระสงฆ์ช่วยชุมชนในด้านการศึกษาไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ส่วนด้านที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้าย ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิชาการทางด้านวิชาชีพนั้น พระสงฆ์จำนวนหนึ่งอาจมองเห็นว่า ไม่เข้าการศึกษาอันควรแก่สมณะแต่ เห็นว่ามีประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณร

2.1.1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

โดยส่วนรวมพระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ทั้งนี้เพราะการให้การศึกษาค้นคว้าพื้นฐานนั้นมีความหมายรวมถึงการสอนให้มีความรู้พื้นฐานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ทุกด้านด้วย การที่พระสงฆ์จะอยู่ในสังคมได้อย่างไรมีความสุขต้องมีการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะศึกษาต่อไปและมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตควบคู่กันไปด้วย ประกอบกับการศาสนาศึกษา ยังหมายรวมถึง การศึกษาอันควรแก่สมณะวิสัย ที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ มิใช่ด้านพิธีกรรมด้านเดียว ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงเห็นด้วยกับการจัดการศึกษาเอกโรงเรียนด้านการให้ความรู้พื้นฐาน เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่าพระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่อง พระสงฆ์สามเณรที่มีความรู้ ความมีบทบาทช่วยเหลือสถาบันสงฆ์ ในการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณร ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์สามเณรมีความเห็นว่าการศึกษาของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร และมีข้อจำกัดทั้งทางด้านอุปกรณ์งบประมาณและด้านบุคลากร เมื่อพระสงฆ์สามเณรที่มีความรู้สูงอยู่แล้วจำนวนไม่น้อยก็จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ที่จะช่วยเหลือด้านบุคลากรที่ยังขาดแคลนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรก็จะก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป จะเห็นได้จากนโยบายของกรมการศาสนาช่วงปีงบประมาณ 2533 - 2535 (กรมการศาสนา. 2534 : 3 - 6) กำหนดไว้ว่า จะส่งเสริมการศึกษาของสงฆ์ โดยกำหนดเป็นนโยบายอันดับแรก และได้วางกลยุทธ์ในการส่งเสริมการศึกษาของพระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ และพระสงฆ์ทุก ๆ ด้านให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดลำดับสุดท้าย คือ พระสงฆ์สามเณรในวัดปัจจุบัน มีส่วนช่วยเหลือในคำปรึกษาปัญหาชีวิตและปัญหาสังคมแก่พระสงฆ์สามเณรด้วยกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระสงฆ์อาจเห็นว่าพระสงฆ์สามเณรด้วยกันมีหน้าที่ส่งเคราะห์แก่ประชาชนทางด้านจิตใจอยู่แล้ว เป็นผู้ที่มีแสงสว่างแห่งปัญญาเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหของตนเองได้ และยังสามารถแก้ไขปัญหาวินัยให้ผู้อื่นได้ด้วยตามที่ พระมहाประพุทธ ปุคโต (พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. 2513 : 67 - 68) กล่าวว่า งานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรง คือ การส่งเคราะห์ทางจิตเป็นหลัก บทบาทที่ควรทำในด้านนี้คือ

1. การให้คำแนะนำทางจิต เป็นที่ปรึกษา เกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ
2. เป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตด้วยความประพฤติเป็นตัวอย่าง

2.1.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ

ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล ในระดับมากที่สุด โดยส่วนรวม ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์อาจเห็นว่า วัดนั้นเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม วัดจึงเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางในการบริการข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนด้วย ทินชันทู นาคะตะ (พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. 2529 : 2 - 3) กล่าวว่า ในเรื่องคุณค่าและบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน วัดเป็นแหล่งข่าวหรือศูนย์รวมข่าว เช่น วัดจะเป็นที่เปิดประกาศแจ้งความของทางราชการ เจ้าอาวาสและชาวบ้านจะมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่าง ๆ ด้วย เมื่อพิจารณาารายข้อพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องการจัดตั้งห้องสมุดในวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ต่อพระสงฆ์สามเณรที่สนใจ ทั้งนี้เพราะวัดเป็นแหล่งความรู้ของพระสงฆ์สามเณรที่บวชเรียนเข้ามาเพื่อศึกษาธรรมะ หรือวิชาการต่าง ๆ ห้องสมุดในวัดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุด ลำดับสุดท้าย คือ เรื่องวัดและสถาบันสงฆ์มีหน้าที่จะต้องจัดบริการสิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ทางการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์เห็นว่า ทางวัดยังขาดแคลนค่านงงบประมาณและอุปกรณ์ ที่จะจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ แต่ก็ยังเห็นว่า เป็นภาระหน้าที่ของวัดที่จะดำเนินการ

2.1.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะแม้พระสงฆ์ส่วนหนึ่งจะยังไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่พระสงฆ์สามเณรที่บวชเรียนตามประเพณี และจะต้องลาสิกขาไปในที่สุด ยังเห็นว่าการศึกษาด้านวิชาชีพ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์เอง ภายหลังลาสิกขา ทั้งนี้เพราะการศึกษา ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่พระสงฆ์สามเณรทางหนึ่ง

ในสังคมของพระสงฆ์ด้วยกัน หากไม่ขัดพระธรรมวินัยแล้ว กลับจะ เป็นประโยชน์ต่อ
พระสงฆ์เองในภายหน้าต่อไปด้วย

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัด
กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ด้านการเพิ่มพูน
ทักษะวิชาชีพ ในระดับมาก คือ การจัดสอนวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย จะ เป็นประโยชน์
ต่อพระสงฆ์สามเณร ที่จะมีโอกาสมีงานทำหลังจากลาสิกขาทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์ที่บวชเรียนตาม
ประเพณี จะต้องลาสิกขาเพื่อประกอบสัมมาอาชีพแบบคฤหัสถ์ต่อไป อาจมองเห็นว่าหากขณะ
บวชอยู่ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านวิชาชีพก็จะ เป็นประโยชน์ภายหลังลาสิกขาไปจะได้มีอาชีพ
ที่มั่นคง หรือเปลี่ยนอาชีพที่เห็นว่าตนถนัดมากกว่าได้ บรรพต วิระสัย บุญลือ วันทายนต์
และ อร วิระสัย (2523 : 29) กล่าวว่า แต่ศาสนจักรกับสังคมไม่มีการแบ่งแยกกัน
เด็ดขาดเช่นนั้น ศาสนาอยู่กับสังคมและ เกี่ยวพันกับสังคมมาก ดังนั้นพระสงฆ์ย่อมอาจมีบทบาท
ในการช่วยเหลือราษฎร ตามความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพได้ ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วย
มากที่สุดสุดท้าย คือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน สมควรสนับสนุนให้วัดและสถาบันสงฆ์ในการ
จัดสอนวิชาชีพแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด ที่เป็นเช่นนี้อาจ เป็นเพราะพระสงฆ์มีความ เห็นว่า
วัดในกรุงเทพมหานคร มีสถานที่คับแคบไม่อำนวย และวัดเองยังขาดด้านบุคลากร และงบประมาณ
ในการนี้อยู่มาก

2.2. ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา นอกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปใน 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการ ให้บริการข่าวสารข้อมูล และด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ
ทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปโดยส่วนรวม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ
มาก ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์ผู้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทำหน้าที่ ศาสนทายาท คือ สอนผู้อื่นและ เผยแพร่
พระพุทธศาสนา เป็นภารกิจที่เป็นไปตามสถานภาพ จึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาทั้งทางโลก

และทางธรรมด้วย อีกประการหนึ่ง การจัดการศึกษาของพระสงฆ์เป็นภาระหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด คือ เจ้าอาวาสมีหน้าที่เป็นประธานในการศึกษาอบรมสั่งสอนบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 (3) แห่ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ พ.ร.บ. คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม

เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า พระสงฆ์มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ในด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมีความเห็นด้วยระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่ศาสนาสอนประชาชนนั้น พระสงฆ์จึงออกมาในรูปการสอดแทรกธรรมะเข้าไปในขณะทำการเผยแผ่ข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิตร ทับเที่ยง (2535 : 123) ได้วิจัยเรื่องทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียนในภาคคณะสงฆ์ 12 พบว่า เจ้าอาวาสปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลมากที่สุด ส่วนการที่พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทางด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ มีความเห็นด้วยมาก ลำดับสุดท้ายแต่เนื่องจากปรากฏว่าวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในแหล่งที่มีการจัดสอนวิชาชีพอยู่เป็นจำนวนมากแล้วประกอบกับ ทางวัดยังขาดแคลนบุคลากร ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านวิชาชีพ อีกทั้งสถานที่ยังไม่อำนวย และพระสงฆ์บางส่วนเห็นว่าวัดยังไม่ควรจัดสอนวิชาชีพให้กับประชาชนในขณะนี้ จะดำเนินการต่อเมื่อมีความพร้อมเสียก่อน จากงานวิจัยของ ประวิตร ทับเที่ยง (2535 : 123) ได้ศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาของโรงเรียน ในภาคคณะสงฆ์ 13 พบว่า การปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียน ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพของเจ้าอาวาสมีระดับการปฏิบัติน้อย อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสและบุคลากรของวัด ยังขาดความรู้ความสามารถ ในเรื่องการฝึกฝนวิชาชีพเฉพาะด้าน

2.2.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการ

ทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ งานด้านการจัดการศึกษาให้กับพระสงฆ์สามเณร และประชาชน เป็นการระหน้าที่โดยตรงของวัดและสถาบันสงฆ์อยู่แล้ว ตามสถานภาพ พระสงฆ์จึงมีความเห็นด้วยในการจัดการศึกษาพื้นฐานให้กับพระสงฆ์สามเณรด้วยก็และจัดให้กับประชาชนทั่วไป

เมื่อพิจารณาารายข้อพบว่า ข้อที่มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ เรื่องพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการให้ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ความรู้ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ทั้งนี้เพราะ เป้าหมายในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนานั้น เพื่อจะให้ประชาชนพ้นจากความทุกข์ยาก ทั้งทางกายและทางใจ มีความอยู่ดีกินดี และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เมื่อดำเนินการเผยแผ่ศาสนาและคำสอน จึงได้มีการสอดแทรกแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนควบคู่กันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล อัครโสภณ (2526 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการเผยแผ่ข่าวสารและความรู้เรื่องประชากรศึกษาด้วยการสอดแทรกในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดราชบุรี พบว่า ความเป็นไปได้ในการเผยแผ่ข่าวสารและความรู้เรื่องประชากรศึกษา สามารถสอดแทรกในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาส ข้อที่พระสงฆ์มีความเห็นด้วยมาก ลำดับสุดท้าย คือ การจัดสอนประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้หนังสือให้อ่านออกเขียนได้ นับเป็นการหน้าที่ส่วนหนึ่งของพระสงฆ์ด้วย ทั้งนี้เพราะภาระหน้าที่ที่พระสงฆ์อาจเห็นว่า มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว ประกอบกับในกรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ที่เจริญแล้ว ประชากรที่ยังไม่รู้หนังสืออาจมีน้อยและ พระสงฆ์ยังเห็นความสำคัญในบทบาทนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เพ็งอุดม (2535 : 86) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชน ความทรงสนะของพระสงฆ์และ เจ้าหน้าที่สัการะทรวงหลัก ระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนในงานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการศึกษานอกโรงเรียน คือ ส่งเสริมสนับสนุนการรู้หนังสือของประชาชน

2.2.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล

ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล พระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครมีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล โดยส่วนรวม ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการให้บริการข่าวสารข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษา อันทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการะหน้าที่ของวัดที่จะดำเนินการ

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่พระสงฆ์มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ พระสังฆาธิการระดับสูงและฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ สมควรให้การสนับสนุนด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลของวัดและสถาบันสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันการจัดให้บริการข่าวสารข้อมูลในวัดดำเนินการในวงจำกัด พระสงฆ์ยังขาดบุคลากรที่จะดำเนินการขาดทุนทรัพย์และอุปกรณ์ ประกอบกับพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมสูงส่วนใหญ่ จึงมองเห็นความสำคัญของระบบข่าวสารข้อมูลและวิทยาการสมัยใหม่ จึงต้องการให้วัดดำเนินการ เพื่อบริการแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปด้วย ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ในสภาพปัจจุบันวัดมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดให้เป็นศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่สำคัญของสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสงฆ์เห็นว่า แม้ทางวัดยังขาดงบประมาณและอุปกรณ์ที่จะดำเนินการ ทั้งยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านนี้มาดำเนินการแต่ก็เห็นว่าวัดจะมีส่วนช่วยสังคมได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.2.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปในระดับมาก ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์มองเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพให้กับประชาชนเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนส่วนหนึ่ง

เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยในระดับมาก คือ องค์การในท้องถิ่นของเอกชนควารับการสนับสนุนช่วยเหลือ วัด ในการจัดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน ทั้งนี้ เป็นเพราะพระสงฆ์อาจมองเห็นว่า ทางภาคเอกชนมีความพร้อมทางด้านนี้มากกว่า ประกอบกับทางวัดยังขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณที่จะดำเนินการด้านนี้อยู่มาก จะเห็นได้ว่า วัดส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมด้านนี้ จึงเป็นเพียงให้การสนับสนุนเท่านั้น จากงานวิจัยของ ประวิตร ทับเที่ยง (2535 : 126) บทบาทของเจ้าอาวาสในฐานะผู้นำท้องถิ่นในด้านการจัดฝึกฝนวิชาชีพต่าง ๆ ให้แก่ชาวบ้าน ได้แก่ การให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ เป็นต้น ส่วนข้อที่พระสงฆ์เห็นด้วยมากที่สุดสุดท้าย คือ เรื่องวัดมีส่วนสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพพระยะสั้น ในด้านสถานที่และวิทยากรในการจัดสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระสงฆ์มีความเห็นว่าแม้ วัดนั้นไม่มีความพร้อมในการจัดสอนด้านทักษะวิชาชีพ เพราะขาดงบประมาณและอุปกรณ์และบุคลากรอยู่แล้วแต่ก็สมควรสนับสนุน

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลและด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ ตามตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

3.1 พรรษาที่บวช

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีโยสาคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 ทั้งนี้เพราะอาจมีปัจจัยด้านอื่น ที่อาจส่งผลต่อความคิดเห็นของพระสงฆ์ อีกหลายด้าน เช่น ระยะเวลาที่อยู่วัด ระดับการศึกษา และค่าแรงขั้นต่ำที่ได้รับ เป็นต้น และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช ตั้งแต่ 1 - 5 พรรษา และ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์

สาม เพร ในด้านการให้ความรู้พื้นฐาน มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช ตั้งแต่ 16 พรรษา ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 พระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีแนวโน้มที่จะมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร วนานวัช (2516 : 113 - 115) ซึ่งได้ศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้พระภิกษุสงฆ์ที่บวชเรียนมานาน มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าพระภิกษุสงฆ์ที่บวชเรียนมาน้อย และพบว่ามีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลในเรื่องนี้คือ ระยะเวลาที่อยู่ในวัด ตำแหน่งสำคัญในวัด นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเลย ระหว่างพระภิกษุและสามเณรที่บวชเรียนมานานกับพระภิกษุและสามเณรที่บวชเรียนมาน้อย กับการมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมหรือทำความสะอาด และพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชตั้งแต่ 11 - 15 พรรษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวช ตั้งแต่ 16 พรรษาขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จะเห็นว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชต่างกัน มีแนวโน้มจะมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วไม่แตกต่างกัน

3.2 วุฒิการศึกษา

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 และ 4 จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการดังกล่าว ทั้งโดย

ส่วนรวมและรายค้านมากกว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา และพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีความเห็นด้วยต่อคำให้การให้วิชาการข่าวสารข้อมูล ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปมากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาจะพัฒนาบุคลิกภาพให้เจริญขึ้นในทุกด้าน พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษา ต่างกันจึงมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน กองแผนงาน กรมการศาสนา (2518) รายงานว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสูง ทั้งทางโลกและทางธรรม จะมีบทบาทในการพัฒนามากกว่า เพราะการศึกษาช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 223) ที่ได้สำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษา นอกโรงเรียน พบว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสายสามัญต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างกัน คือ พระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสูงกว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และรายงานการวิจัยของ กนกนุช เสือวิจิตร (2531 : 63) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าระดับการศึกษา มีผลกับบทบาทของพระสงฆ์ ที่มีต่อการศึกษานอกโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศลย์ ตั้งใจ (2533 : 108) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับการศึกษาของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

3.3 ที่ตั้งของวัด

พระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พำนักอยู่วัด ที่อยู่ในเขตเมืองเก่าใน เขตเมืองชั้นกลาง และ เขตเมืองชั้นนอก มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดให้พระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป โดยส่วนรวมและรายค้าน

แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 5 และที่ 6 การที่พระสงฆ์ที่จำกัอยู่ในเขตเมืองชั้นนอก เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นใน ของกรุงเทพมหานคร สถานที่ตั้งของวัดไม่มีผลต่อความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้พระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปอาจเป็นเพราะในปัจจุบันนี้ กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมคล้ายคลึงกันในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากรัฐบาล การกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น เป็นไปในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะ เป็นไปได้ว่า การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่วัดจัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่วัดจัดให้กับประชาชนทั่วไปมีน้อย เมื่อพิจารณาเป็นภาพรวมของกรุงเทพมหานครทั้งหมด ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ในเขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นนอก จึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิตร ทับเที่ยง (2535 : 138) ที่ได้ศึกษาทัศนะของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ในภาคคณะสงฆ์ 13 พบว่า เจ้าอาวาสในเขตการปกครองภาคคณะสงฆ์ 13 ที่มีที่ตั้งของวัดต่างกัน มีทัศนคติต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ไม่แตกต่างกันทั้งโดยส่วนรวมและรายด้าน

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

4.1 ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ที่เป็นปัญหาอุปสรรคมากได้แก่ การขาดงบประมาณและอุปกรณ์ขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินงาน และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา นวกรรมิก (2529 : 216) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ที่มีปัญหาระดับมาก ได้แก่ การขาดทุนทรัพย์เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ขาดบุคลากรมาช่วยทำงาน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และหน่วยงานของรัฐไม่ให้การสนับสนุน

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป คือ ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร วนานุวัธ (2516 : 119 - 120) พบว่า สาเหตุอันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนของกิกษุ สามเณร ได้แก่ ขาดความรู้ความชำนาญทางวิชาการ ขาดเงินทุน ขาดการสนับสนุนทางเทคนิค ในทางตรงกันข้ามงานวิจัยของ ประวิตร ทัยเที่ยง (2535 : 140) พบว่า ปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานการศึกษาออกโรงเรียนของเจ้าอาวาส คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการสนับสนุน ขาดบ้านขาดความสนใจอย่างแท้จริง ขาดวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินการ

4.3 ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์สามเณร ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร ได้แก่ ควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ต้องอบรมและให้ความรู้แก่พระสงฆ์สามเณร ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล และควรเปิดโอกาสให้พระสงฆ์สามเณร เรียนรู้วิชาชีพได้มากขึ้น

4.4 ข้อเสนอแนะของพระสงฆ์สามเณร ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ได้แก่ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญ ต้องจัดการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และต้องฝึกอบรมให้พระสงฆ์มีความรู้ด้านวิชาชีพ ที่ไม่ขัดพระธรรมวินัย

4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของพระสงฆ์สามเณรในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ได้แก่ ในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างจริงจัง งานเกี่ยวกับการศึกษาออกโรงเรียนจึงจะสัมฤทธิ์ผล และควรสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัย เรื่อง งานการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามสมควร ดังต่อไปนี้คือ

1. ในสภาวะปัจจุบัน มหาเถรสมาคมสมควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรในทางโลกให้ควบคู่ไปกับทางธรรมให้มากยิ่งขึ้น ตามที่พระสงฆ์สามเณรมีความประสงค์
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ควรสนับสนุนส่งเสริมให้วัดและสถาบันสงฆ์ เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สมควรจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของวัด ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชน สมควรให้การสนับสนุนวัดและสถาบันสงฆ์ในด้านงบประมาณและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กับปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวิเคราะห์แนวโน้มบทบาทของพระสงฆ์ในการศึกษาในอนาคตต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวจัย งานการศึกษานอกโรงเรียน ที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย
3. การศึกษาบทบาทของวัดต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในเชิงคุณภาพ
4. การศึกษาวจัย บทบาทของวัดและพระสงฆ์ ในโครงการอุทยานการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อโครงการนี้ดำเนินไปได้ในระยะหนึ่ง

גורמים וצרכים

บรรณานุกรม

- กนานุช เล็กวิจิตร. บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการศึกษาออกโรงเรียน : ศึกษากรณี
จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2531. อัดสำเนา.
- กล้า สมตระกูล. "วัด : สถาบันการศึกษาที่ถูกลืม," วารสารการศึกษาออกโรงเรียน.
18(102) : 40 - 46 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2524.
- การศาสนา, กรม. รายงานการพระศาสนาประจำปี 2533. กรุงเทพฯ : กรมการ
ศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- การศึกษาออกโรงเรียน, กรม. แผนการศึกษาออกโรงเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -
2539). กรุงเทพฯ : กรมการศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- กิริติ ศรีวิเชียร. "สถาบันสงฆ์กับงานการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐ," ใน วัดพัฒนา
28. หน้า 113 - 119. กรุงเทพฯ : กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา
กระทรวงศึกษาธิการ, 2528.
- โกศลย์ ตั้งใจ. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนในเขตจังหวัด
ชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.
อัดสำเนา.
- เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519. อัดสำเนา.
- เฉลิม อุตกฤษฎี. การศึกษาบทบาทของพระภิกษุในงานพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521. อัดสำเนา.

ชาเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ : เอกสารงานวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2526.

อัสสาเนา.

ทวีป อภิลิทธิ์. การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ

ฝึกหัดครู, 2523.

ทิมพันธ์ นาคะตะ, ศ.ดร. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,

2529.

บรรพต วีระชัย บุฑลือ วันทายนต์ และ อร วีระชัย. พระสงฆ์กับสังคมไทยโดย

พิจารณาในเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง : ศึกษากรณีวัดใน

กรุงเทพและจังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นามกฤตราชวิทยาลัย,

2523.

ประวิตร หับเหียง. การศึกษาทัศนคติของเจ้าอาวาสที่มีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน

ในภาคคณะสงฆ์ 13. ปริญาพนิตนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัสสาเนา.

ประวิทย์ จำปาทอง. "หลวงพ่อวัดสระกระโจมกับโรงเรียนมัธยมศึกษา," สยามรัฐ.

19 พฤศจิกายน 2528. หน้า 6.

ประยุทธ์ ปยุตโต, พระมहा. พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน

จำกัดสิริพร, 2513.

ปรีชา ศรีสวัสดิ์. "บทบาทของพระสงฆ์ทางการศึกษา," วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.

4 มกราคม - มิถุนายน 2523. หน้า 94.

พัชรนิมิตร์ นิราศภัย (นามแฝง). "โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ กับคุณภาพชีวิตของเด็ก

อีสานบ้านนี้," สยามรัฐ. 22 กุมภาพันธ์ 2531. หน้า 10.

_____. "บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันกับโครงการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด,"

สยามรัฐ. 25 มีนาคม 2531. หน้า 10.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

ไพรัตน์ เคษะรินทร์. ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์
การพิมพ์, 2516.

ไพศาล อัตโสภณ. ความเป็นไปด้านการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ทางประชากรศึกษา
ด้านการสอดแทรกในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของเจ้าอาวาส ในจังหวัดราชบุรี.

วิทยานิพนธ์ ฑ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร,
2528.

วิระชัย มีทองธรรม และสุภัตรา เพชรสุทธิ. การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
อักษรบัณฑิต, 2520.

ศุภร ศรีแสง. การศึกษานอกโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2530.

สมคิด เฝิงอุคม. การศึกษานันทนาการของพระสงฆ์ ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนตามพระประสงค์ของ
พระสงฆ์และเจ้าหน้าที่สักระทรวงหลักระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม.

ปริชญาธิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535. อัดสำเนา.

สุภา นวกรรมิก. การสำรวจกิจกรรมของพระสงฆ์ในภาคคณะสงฆ์ 2 เกี่ยวกับการศึกษา
นอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2528. อัดสำเนา.

สุภาพร วัฒนุช. แรงจูงใจที่นำไปพระภิกษุและสามเณรร่วมในการพัฒนาชุมชน อำเภอ
แก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2516. อัดสำเนา.

- สุวัตร ศิลปอนันต์. "นโยบายการจัดการศึกษาออกโรงเรียน," ใน การประชุมพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคและเจ้าคณะจังหวัด. หน้า 15 - 16. นครปฐม : ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง, 2524.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การศึกษาออกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน, 2529.
- สุนทร สุนันท์ชัย. การศึกษาออกโรงเรียนเส้นทางที่ไม่สิ้นสุด. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- อัจฉรา กาญจน์มัย. การฟื้นฟูพระศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2394). วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- อริยา ถิมสุวัฒน์. บทบาทของพระภิกษุในการพัฒนา ชุมชนชนบทไทย (พ.ศ. 2500 - 2520). วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- อารโย ภิกขุ. ผลกระทบของพระพุทธศาสนากับสังคมไทยบางด้านในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2516.
- อุดม เขยทิวส์. ความรู้เกี่ยวกับงานการศึกษาออกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2523.
- เอนก ทิพลีธชา. ความเห็นและบทบาทของผู้เฝ้าสมาคมทางพุทธศาสนาในการปรับตัวของสมาชิกและประชาชนให้สอดคล้องกับความเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- Cronbach, Lee Josept. Essential of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper and Row, 1970.
- Yoneo Ishii. Sangha, State and Society : Thai Baddhism in History. Translated by Peter Hawkes, the University of Hawaii Press, 1986.

ကဏ္ဍ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผศ.ดร. เสาวนีย์ เลวัลย์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ดร. เพ็ญแข ประจักษ์จันโก	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ดร. ทองปลิว ช่มชื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ดร. กล้า สมตระกูล	กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน
5. ดร. พระมหาวิเชาว์ ปัญญาวิโร	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ดร. พระมหาต่วน สิริปัญโญ	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(สำเนา)

บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 6 ต.บ้านสิงห์
อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

9 กันยายน 2536

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

นมัสการ เจ้าอาวาสวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. สำเนาหนังสือขออนุญาต 1 ฉบับ
2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 1 ฉบับ
3. ซองใส่เอกสารจำนวน 1 ชุด

ด้วยกระผม นายเอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง ตำแหน่ง เจ้าหน้าทีวิเคราะห์นโยบายและแผน
สังกัด กองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นนิสิตปริญญาโท วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "งาน
การศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร" ซึ่งกระผมได้ส่งหนังสือ
ขออนุญาตต่อกรมการศาสนาและเจ้าคณะกรุงเทพมหานครแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำปริญญา
นิพนธ์ เสนอต่อมหาวิทยาลัยต่อไป

ดังนั้น กระผมจึงนมัสการมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ให้พระคุณเจ้าที่ท่านนำที่เลข
นามการเจ้าอาวาสเป็นผู้กรอกแบบสอบถาม แล้วขอความกรุณาช่วยจัดส่งแบบสอบถามดังกล่าว
ใส่ซองเอกสารที่ได้ติดแสตมป์และจำหน่ายซองถึงตัวกระผมผู้วิจัยแล้ว โดยกรุณาส่งภายในวันที่ 30
กันยายน 2536 ด้วย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

นาย เอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง

(นายเอกนิษฐ์ โพธิ์ทอง)

นิสิตปริญญาโท มศว. ประสานมิตร

(สำเนา)

ที่ ศธ 0404/11656

กองศาสนศึกษา

10 กันยายน 2536

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

หนังสือการ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์
ขอความร่วมมือจากพระคุณท่านในการให้ความอนุเคราะห์กรอกข้อมูล และรายละเอียดในการ
ทำปฏิทินฉบับนี้ เรื่อง งานการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ ในเขตกรุงเทพ
มหานคร ให้แก่ นายอภิสิทธิ์ โพธิ์ทอง ซึ่งเป็นนิสิตปริญญาโท และกองศาสนศึกษา กรม
การศาสนา ได้หนังสือการให้เจ้าคณะกรุงเทพมหานครทราบด้วยแล้ว

จึงหนังสือการมา เพื่อโปรดกรุณาอนุเคราะห์ให้ความร่วมมือแก่นิสิตผู้นี้ตามที่เห็นสมควร
และขอขอพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอหนังสือด้วยความเคารพอย่างสูง

นายมาดณ พงษ์ไพรินทร์

(นายมาดณ พงษ์ไพรินทร์)

ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา

ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์

โทร. 2810492

โทรสาร 2815415

แบบสอบถาม

เรื่อง

งานการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยพระสงฆ์ในเขตกรุงเทพมหานคร

- คำชี้แจง 1. งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะการจัดและความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป
2. แบบสอบถามที่แบ่ง เป็น 4 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ด้านลักษณะการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์

ตอนที่ 3 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์

3. แบบสอบถามนี้จะไม่มีการทบทวนต่อผู้ตอบแต่อย่างใดทั้งสิ้น ขอได้โปรดตอบอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ทุกตอน ทุกข้อ

งานการศึกษาออกโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่พระสงฆ์จัดให้กับพระสงฆ์ สามเณร และจัดให้กับประชาชนทั่วไป ทั้งที่เป็น กิจกรรมและบริการที่พระสงฆ์เป็นผู้จัดขึ้นเองโดยตรง และที่พระสงฆ์ให้การสนับสนุนส่งเสริม กิจกรรมและบริการดังกล่าวจะ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาออกโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ

1. ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน หมายถึง การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ รู้จักคิด เป็น ทำเป็นแก้ปัญหา เป็น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข กิจกรรมในด้านนี้ ได้แก่ การจัดการศึกษาสายสามัญแก่ผู้ด้อยโอกาสที่เข้าเรียนในโรงเรียน คาบเนิงงานตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ให้ความรู้แก่ชาวบ้านในการพัฒนาคุณภาพชีวิตระหว่างปฏิบัติกิจทางศาสนา เป็นต้น

2. ด้านให้บริการข่าวสารข้อมูล หมายถึง การจัดบริการให้ข่าวสารข้อมูลแก่ชาวบ้านเป็นประจำวันในด้านข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมในด้านนี้ได้แก่ จัดที่ตั้งอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ๑ วัด เป็นแหล่งความรู้ เผยแพร่ความรู้ทางหอกระจายข่าวในด้านเกษตร อนามัย และความรู้ทั่วไป เป็นต้น

3. ด้านการเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ หมายถึง การจัดให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ แก่ชาวบ้านเพื่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี กิจกรรมในด้านนี้ได้แก่ การจัดอบรมวิชาชีพพระบิณฑบาต จัดตั้งกลุ่มสนใจ และร่วมกับหน่วยงานราชการจัดตั้งสถานที่ฝึกฝนวิชาชีพประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

ตอนที่ 1

คำถามทั่วไป

คำชี้แจง โปรดตอบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () หน้าข้อความที่เป็นจริง

ช่องนี้สำหรับ

1. อายุของท่านขณะนี้ ผู้วิจัย
☐ 20 - 45 ปี ☐ มากกว่า 45 ปี ☐
2. ระยะเวลาพรรษาที่บวช
☐ 1 - 5 พรรษา ☐ 11 - 15 พรรษา ☐
☐ 6 - 10 พรรษา ☐ 16 พรรษาขึ้นไป ☐
3. ทุติการศึกษาสายสามัญ
☐ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ☐
☐ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
☐ จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.3 หรือ ม.3)
☐ จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.5, ม.6 หรือ ม.8)
☐ จบอนุปริญาหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรีขึ้นไป
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ
4. สถานที่ตั้งของวัด ()
☐ เขตเมืองชั้นใน
☐ เขตเมืองชั้นกลาง
☐ เขตเมืองชั้นนอก

ตอนที่ 2

ด้านการจัดและลักษณะการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนของพระสงฆ์

คำชี้แจง ในส่วนนี้ต้องการสำรวจการจัดและลักษณะการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัดให้แก่พระสงฆ์ สามเณร และประชาชนทั่วไป ในการตอบคำถามโปรดพิจารณาดังนี้ คือ

- 1) หากกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนตามรายการนั้น วัดจัดขึ้นโดยตรง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง "วัดจัดโดยตรง"
- 2) หากกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนตามรายการนั้น วัดไม่ได้จัดขึ้นโดยตรง แต่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง "วัดสนับสนุนส่งเสริม"
- 3) หากไม่มีการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาของโรงเรียนตามรายการนั้น ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง "ไม่มีกิจกรรมนี้"

กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร

ลำดับ	กิจกรรมและบริการ	วัดจัด โดยตรง	วัดให้การ สนับสนุน ส่งเสริม	ไม่มี กิจกรรมนี้
1.	การจัดการศึกษาปริยัติธรรมแผนกสามัญ.....			
2.	การจัดการศึกษาปริยัติธรรมแผนกธรรม.....			
3.	การจัดการศึกษาปริยัติธรรมแผนกบาลี.....			
4.	การจัดฝึกอบรมพระสังฆาธิการ และพระ สังฆพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ.....			
5.	การจัดฝึกอบรมหลักสูตร พระนักเผยแผ่ ทางด้านวิปัสสนาวิธี.....			
6.	การจัดฝึกอบรมพระสงฆ์สามเณร ตาม โครงการส่งเสริมวิทยฐานะครู พระประยัตติธรรมของพระธรรมทูต.....			
7.	การจัดโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน...			
8.	จัดสอนหนังสือแก่พระสงฆ์สามเณรในวัด.....			
9.	การจัดอบรมจริยธรรมแก่พระสงฆ์สามเณร...			
10.	การจัดตั้งห้องสมุดในวัดสำหรับพระสงฆ์ สามเณร			

ลำดับ	กิจกรรมและบริการ	วัดจัด โดยตรง	วัดให้การ สนับสนุน ส่งเสริม	ไม่มี กิจกรรมนี้
11.	การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ด้านข่าวสารต่าง ๆ เผยแพร่แก่พระสงฆ์สามเณร.....			
12.	การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะถวายพระสงฆ์ สามเณร.....			
13.	การจัดนิทรรศการเพื่อถวายความรู้แก่ พระสงฆ์สามเณร ในวันสำคัญทางพระพุทธ ศาสนาและวันสำคัญต่าง ๆ			
14.	การจัดฝึกอบรมถวายความรู้แก่พระสงฆ์ ทางด้านความมั่นคงของชาติ.....			
15.	การเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด.....			
16.	การจัด เผยแพร่ความรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม แก่พระสงฆ์สามเณร			
17.	จัดฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณ แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด.....			
18.	จัดแนะแนวอาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณร เพื่อ นำไปประกอบอาชีพหลังจากลาสิกขา.....			
19.	การจัดฝึกอบรมการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษา โรคให้แก่พระสงฆ์สามเณร.....			

กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียนที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ลำดับ	กิจกรรมและบริการ	วัดจัด โดยตรง	วัดให้การ สนับสนุน ส่งเสริม	ไม่มี กิจกรรมนี้
1.	การสอนประชาชนทั่วไปที่ยังไม่รู้หนังสือ ให้ อ่านออกเขียนได้			
2.	การจัดตั้งศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด			
3.	การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์			
4.	การจัดอบรมธรรมศึกษาแก่เยาวชนในภาคฤดูร้อน			
5.	การจัดดำเนินงานหน่วยสงเคราะห์พุทธมา มกะผู้เขารับในวัด			
6.	การให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิตและสังคม ให้กับประชาชนทั่วไป			
7.	การแสดงเทศนาและบรรยายธรรม ตาม สถานศึกษาต่าง ๆ			
8.	การรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไป เลื่อนมาสนในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย			
9.	การจัดฝึกอบรมวิปัสสนากับมีฐานาให้แก่นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป			

ลำดับ	กิจกรรมและบริการ	วัดจัด โดยตรง	วัดให้การ สนับสนุน ส่งเสริม	ไม่มี กิจกรรมนี้
10.	การจัดตั้งห้องสมุดในวัด เพื่อให้บริการแก่ ประชาชนทั่วไป.....			
11.	การจัดหาวัด เป็นศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล โดยหอกระจายข่าว เพื่อให้บริการแก่ประชาชน ทั่วไป			
12.	การจัดอบรม เผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจาย เสียง			
13.	การจัดอบรม เผยแพร่ธรรมะทางวิทยุโทรทัศน์ .			
14.	การจัดนิทรรศการ เพื่อให้บริการด้านความรู้ ต่าง ๆ แก่ประชาชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา			
15.	การจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออก เผยแพร่แก่ ประชาชนทั่วไป			
16.	จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นในวัด			
17.	จัดแนะแนวอาชีพใหม่ ๆ ที่เพิ่มพูนรายได้ให้กับ ประชาชนที่สนใจ			
18.	การจัดฝึกอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณ และการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคให้กับ ประชาชน			
19.	การจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพต่าง ๆ ในวัด ...			

ลำดับ	กิจกรรมและบริการ	วัดจัด โดยตรง	วัดให้การ สนับสนุน ส่งเสริม	ไม่มี กิจกรรมนี้
20. การจัดฝึกอบรมและสาธิตวิชาชีพด้านศิลป หัตถกรรมให้แก่ประชาชนที่สนใจ	21. การจัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านเกษตร กรรมให้แก่ประชาชน			
22. จัดฝึกอบรมให้คำแนะนำแก่ประชาชน ให้รู้จัก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	23. จัดฝึกอบรมวิชาอาชีพด้านอุตสาหกรรมในครัว เรือนให้กับประชาชนที่สนใจ			
24. การจัดฝึกอบรมหรือสาธิตวิชาชีพด้านปศุ กรรมให้แก่ประชาชนที่สนใจ				

ตอนที่ 3

ด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน

ที่จัดฯให้กับพระสงฆ์และสามเณร และที่จัดฯให้กับประชาชนทั่วไป

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อ กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน
ต่อไปนี โปรดแสดงความคิดเห็นโดยใช้เครื่องหมาย / หน้าช่องที่ตรงกับความคิด
เห็นของท่าน

ระดับความคิดเห็น

5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	หมายถึง	เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับพระสงฆ์และสาม เณร

ด้านความรู้พื้นฐาน

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	ในสภาพปัจจุบัน วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานให้ เพิ่มขึ้นมากยิ่งขึ้น	..	...	...	...	...
2.	การจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุขแก่พระสงฆ์และสาม เณร จะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต	..	...	...	...	...
3.	พระสงฆ์และสาม เณรที่มีความรู้ ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือสถาบันสงฆ์ ในการจัดการศึกษาทุกระดับแก่พระสงฆ์และสาม เณร	..	...	...	...	...
4.	การจัดอบรมให้ความรู้ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมแก่พระสงฆ์และสาม เณร เป็นการช่วยส่งเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม	..	...	...	...	...
5.	พระสงฆ์และสาม เณรในวัดปัจจุบัน มีส่วนช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตและปัญหาสังคมแก่พระสงฆ์และสาม เณรด้วยกัน	..	...	...	...	...
6.	ในปัจจุบันนี้ การอบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่พระสงฆ์และสาม เณรยังมีความจำ เป็นต้องดำเนินการอยู่	..	...	...	...	...

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร

ด้านข่าวสารข้อมูล

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิด เห็น				
		5	4	3	2	1
1.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรมีบทบาทสำคัญต่อการจัดศูนย์บริการ ข่าวสารข้อมูลในวัด เพื่อให้บริการแก่พระสงฆ์สามเณร ...	..	...	...	...	...
2.	การจัดตั้งห้องสมุดในวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ ด้านต่าง ๆ แก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจ	..	...	...	...	...
3.	ในสภาพปัจจุบัน วัดควรจัดให้มีศูนย์บริการข่าวสารข้อมูล เพื่อให้บริการแก่พระสงฆ์สามเณร	..	...	...	...	...
4.	พระสังฆาธิการและพระฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ควรให้ ความสนใจและสนับสนุน การให้บริการด้านข่าวสารข้อมูล แก่พระสงฆ์สามเณร	..	...	...	...	...
5.	การจัดที่อ่านหนังสือในวัด เพื่อบริการแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้แก่พระสงฆ์สามเณร ..	..	...	...	...	...
6.	วัดและสถาบันสงฆ์ มีหน้าที่จะต้องจัดบริการสิ่งพิมพ์และ เอกสารต่าง ๆ ทางการศึกษาให้แก่พระสงฆ์สามเณร ...	..	...	...	...	...
7.	การจัดนิทรรศการในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะเป็น ประโยชน์ในการให้ความรู้ด้านพุทธศาสนาแก่พระสงฆ์ สามเณร	..	...	...	...	...

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรจัดให้มีการฝึกอบรมด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล เพื่อประโยชน์ต่อการจัดบริการด้านข่าวสารข้อมูลในวัด	..	...	...	...	...

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณร

ด้านการเพิ่มพูนทักษะอาชีพ

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	กรมการศึกษานอกโรงเรียนสมควรให้การสนับสนุนส่งเสริมวัด และสถาบันสงฆ์ ในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่พระสงฆ์สามเณรในวัด.....	..				
2.	การจัดสอนวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์สามเณร จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์สามเณรที่จะมีอาชีพที่มั่นคง ภายหลังลาสิกขา	..				
3.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรประสานงานกับรัฐบาลในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพในวัดให้แก่พระสงฆ์สามเณรที่มีความสนใจ	..				
4.	วิชาชีพที่จัดสอนในวัด ควร เป็นวิชาชีพที่นำไปใช้ได้ทันที ภายหลังลาสิกขา	..				
5.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรประสานงานกับภาค เอกชนที่มีความชำนาญในด้านวิชาชีพ เพื่อ เป็นวิทยากรในการฝึกฝนวิชาชีพแก่พระสงฆ์สามเณร	..				
6.	กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศาสนา ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดสอนวิชาชีพแก่พระสงฆ์สามเณรมากยิ่งขึ้น	..				

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ด้านความรู้พื้นฐาน

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิด เห็น				
		5	4	3	2	1
1.	พระสงฆ์ ควรมีบทบาทในการให้ความรู้พื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	..	...	...	...	...
2.	การจัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด เป็นสิ่งจำเป็นและประโยชน์ต่อประชาชนในสภาพสังคมปัจจุบัน	..	...	...	...	...
3.	การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะทำให้ผู้ศึกษาความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เป็นอย่างดี	..	...	...	...	...
4.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า	..	...	...	...	...
5.	วัดและสถาบันสงฆ์ มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมโดยการให้ความรู้ด้านสาธารณสุขขั้นมูลฐาน	..	...	...	...	...
6.	การเผยแพร่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียงในปัจจุบัน มีการดำเนินการอย่างกว้างขวาง และทำให้เข้าถึงประชาชน ..	..	...	...	...	...
7.	การจัดสอนประชาชนทั่วไปที่ไม่รู้หนังสือให้อ่านออก เขียนได้ นับ เป็นการกระทำที่ส่วนหนึ่งของวัดและพระสงฆ์ด้วย	..	...	...	...	...

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8.	บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน นอกจากสอนธรรมะแล้ว ยังคงช่วยแก้ไขปัญหาวีถีและสังคมให้แก่ประชาชนด้วย ...	...	...	...	...	...

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ด้านบริการข่าวสารข้อมูล

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นในการดำรงชีวิต จะมี ส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน	..	...	...	...	...
2.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรมีบทบาทสำคัญต่อการจัดศูนย์บริการ ข่าวสารข้อมูลในวัด เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป	..	...	...	...	...
3.	ในสภาพสังคมปัจจุบัน วัดมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัด ให้เป็นศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลที่สำคัญของสังคม	..	...	...	...	...
4.	การจัดตั้งห้องสมุดขึ้นในวัด จะเป็นประโยชน์ในการทำให้ ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ วัดและ ประชาชนที่สนใจทั่วไป	..	...	...	...	...
5.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรจัดสิ่งพิมพ์หนังสือธรรมะและ ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อแจกจ่ายให้แก่ ประชาชนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ	..	...	...	...	...
6.	วัดและสถาบันสงฆ์ สมควรจัดฝึกอบรมด้านการให้บริการ ด้านข่าวสารข้อมูลแก่พระสงฆ์ เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาการ บริการด้านข่าวสารข้อมูลของวัดต่อไป	..	...	...	...	...

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7.	ในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์และสามเณรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล สมควรให้มีการพัฒนามากขึ้น	..	...	...	...	...
8.	พระสังฆาธิการระดับสูง และฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ สมควรให้การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูลของวัดและสถาบันสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้นกว่า เดิม	..	...	...	...	...

การจัดกิจกรรมและบริการที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป

ด้านเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพ

ข้อ	กิจกรรมและบริการ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1.	วัดและสถาบันสงฆ์ ควรให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐ ในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนตามขีดความสามารถ ที่มีอยู่	..	...	...	...	...
2.	ในสภาพปัจจุบัน วัดและพระสงฆ์สมควรสนับสนุนส่งเสริม ให้มีการจัดศูนย์ฝึกฝนอบรมวิชาชีพพระภิกษุสามเณรในวัด	..	...	...	...	...
3.	วัดมีส่วนสนับสนุนการการสอนวิชาชีพพระภิกษุสามเณร ในด้านสถานที่ จัดสอน และ เป็นวิทยากรดำเนินการสอน	..	...	...	...	...
4.	องค์กรเอกชนในท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัด ในการจัดสอนวิชาชีพแก่ประชาชน	..	...	...	...	...
5.	ภาครัฐบาลควรให้การสนับสนุนส่งเสริมวัดและสถาบันสงฆ์ ในการจัดสอนวิชาชีพให้แก่ประชาชน	..	...	...	...	...
6.	พระสังฆาธิการระดับสูง และฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ ควร ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดสอนวิชาชีพในวัดให้มากขึ้น	..	...	...	...	...

ตอนที่ 4

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ จัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนของพระสงฆ์ และวิธีการ ดำเนินการแก้ไขปัญหา โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน และ ให้นำรายละเอียดมากที่สุด เพาที่จะทำได้

1. ตามที่ท่านได้เคยดำเนินการจัดหรือสนับสนุนส่งเสริม การจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์และสามเณรนั้น ท่านประสบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง

- 1.1 ด้านความรู้พื้นฐาน
- 1.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล.....
- 1.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ท่านมีข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข อย่างไรบ้าง

2. ตามที่ท่านได้เคยดำเนินการจัดหรือสนับสนุนส่งเสริม การจัดกิจกรรมและบริการ ทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไปนั้น ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง

- 2.1 ด้านการให้ความรู้พื้นฐาน
- 2.2 ด้านการให้บริการข่าวสารข้อมูล
- 2.3 ด้านการเพิ่มพูนทักษะการประกอบอาชีพ

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ท่านมีข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไข อย่างไรบ้าง.....

3. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษา
โรงเรียนของพระสงฆ์ (ถ้ามี)

*****ขอแจ้งการขอพระคุณในความร่วมมือ*****

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายอภิษฐ์ ไพธ็ทอง

เกิดวันที่ 18 มกราคม 2492

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 6 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

ประวัติการศึกษา

- ปีการศึกษา 2501 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
จากโรงเรียนวัดบ้านสิงห์ (ประชาสงเคราะห์)
- ปีการศึกษา 2507 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
จากโรงเรียนโพธาราม "โพธารณนาเสนี"
- ปีการศึกษา 2515 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง
(ป.กศ.สูง) วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
- ปีการศึกษา 2518 การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน
- ปีการศึกษา 2526 นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)
จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปีการศึกษา 2537 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ปัจจุบัน ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6

สถานที่ทำงาน กองตรวจและรายงาน สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือ กรุงเทพมหานคร 10300

งานการศึกษานอกโรงเรียนที่ดำเนินงานโดยระยองในเขตกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

อภินิษฐ์ โพธิ์ทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่

ตุลาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษางานการศึกษาออกโรงเรียนของพระสงฆ์ ที่จัด
ให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของ
พระสงฆ์ที่มีต่องานการศึกษาออกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชน
ทั่วไป ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามอายุพรรษา วุฒิการศึกษา และสถานที่ตั้งของวัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เลขานุการเจ้าอาวาสวัด
ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 253 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบ
เลือกตอบ (Check List) ในการสำรวจกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน
และแบบสอบถาม วัดความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test การทดสอบรายคู่ โดยวิธี
ของ นิวแมนคูลส์ (Newman Keuls Method)

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน ที่วัดจัดให้แก่พระสงฆ์สามเณร
มากที่สุด คือ การศึกษาปริยัติธรรมแผนกธรรม ร้อยละ 75.49 ส่วนกิจกรรมและบริการทาง
การศึกษาออกโรงเรียน ที่วัดจัดน้อยที่สุด คือ การอบรมความรู้ด้านการแพทย์แผนโบราณ
ร้อยละ 1.98
2. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน
ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการให้ความรู้
พื้นฐาน ส่วนความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษาออกโรงเรียน
ที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเห็นด้วยมากที่สุดในการให้บริการ
ข่าวสารข้อมูล

3. กิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดจัดให้กับประชาชนทั่วไปมากที่สุด คือ การแสดงพระธรรมเทศนา และบรรยายธรรมตามสถานศึกษาต่าง ๆ และจัดนิทรรศการในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ร้อยละ 43.08 ส่วนกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่วัดจัดให้ น้อยที่สุด คือ การจัดฝึกอบรมด้านวิชาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้แก่ประชาชนที่สนใจ มีเพียง ร้อยละ 0.79

4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณรและที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนพระสงฆ์ที่มีพรรษาบวชและสถานที่ตั้งของวัดต่างกัน มีความเห็นด้วยต่อการจัดกิจกรรมและบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้กับพระสงฆ์สามเณร และที่จัดให้กับประชาชนทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

NONFORMAL EDUCATION SERVICES ORGANIZED BY BUDDHIST MONKS
IN BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

AKANIT POTONG

Presented in Partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University

October 1994

The purposes of this research were, first, to survey nonformal education services organized by Buddhist monks serving the Buddhist monks and novices, and serving the people in Bangkok Metropolis, second, to study and compare opinions toward nonformal education services serving the Buddhist monks and novices and serving the people. The study were analyzed with respect to the following variables : length of monkhood, educational background, and location of temples.

The samples comprised of 253 Buddhist monks who were abbots' secretaries in Bangkok Metropolis. Research instruments were check lists, rating scales, statistic method used in analyzing the data were percentages, means, standard deviation and F-test.

Major findings were as follows :

1. The nonformal education services in the most temples held for Buddhist monks and novices were ecclesiastical Dhamma study 75.49 % and the least, traditional medicine training 1.98 %

2. Opinions on nonformal education services serving Buddhist monks and novices were in highest agreement especially in providing of basic knowledge and on serving the people were in high agreement especially in providing information services.

3. The nonformal education services in the most temples held for the people were preach Dhamma in educational institutions and organization of exhibition on Buddhist Holy days 43.08 % and the least, domestic industrial professions training 0.79 %

4. In comparison the opinions of the Buddhist monks who were abbots' secretaries towards nonformal education services serving Buddhist monks and novices and serving the people on the length of educational background, the study showed a significant of .05. There were insignificant different opinions among Buddhist monks who were abbots' secretaries on monkhood and location of temples.